

RekC

Romano
Edukativno
Kreativno
Centro

Romski
Edukativni
Kreativni
Centar

Roma
Educational
Creative
Centre

SAMO- REPREZENTACIJA ROMA I MEDIJI: BORBA PROTIV ANTI-CIGANIZMA

Novembar 1. - 2. 2014, Hotel Palas, Beograd.

Dejan Marković, REKC

Romski edukativno kreativni centar je zajedno sa saradnicima i pripadnicima partnerskih organizacija, kao i pokroviteljem ove publikacije, fondacijom Rosa Luxemburg, sproveo u delo edukativni program sa ciljem da nađe odgovore na izazove anticiganizma i egzistencijalne opasnosti koju ovaj oblik rasističko-fašističke ideologije predstavlja za Rome gde god da se oni nalaze. U svakom društvu, bez obzira na stepen proklamovane emancipacije istog, na delu su snage koje imaju

za cilj da profitiraju na diskriminacionoj podeli socio-ekonomskih i etničkih grupa. Te reakcionarne snage svoju ideologiju primenjuju kroz politike diskriminacije, segregacije, delegitimizacije i na kraju, otvorenog terora. Ovim fazama prethode napadi sve sofisticiranijim oblicima medijskih pritisaka, defamacije, kulturne stereotipizacije i manipulativne kriminalizacije Roma.

U odgovoru na ove izazove, REKC je u saradnji sa lokalnim partnerskim organizacijama organizovao seriju predavanja i radionica, sa ciljem da ponudi ne samo sociološku i medijsku analizu problema anticiganizma, njegovih uzročnika i načina širenja, već i pravce i primere mogućih akcija i uspešnih organizovanja u otpor u medijskom prostoru i reeduksaciji javnosti. U ovome smo se vodili principima Zajedničke romske socio-političke platforme, kao jedinstvenog skupa stavova i metoda romskih organizacija, potpisnica platforme usvojene 2013 godine. Ovu godinu zaključili smo seminarom "Samo-reprezentacija Roma i mediji: Borba protiv anticiganizma", čime želimo da proširimo svest, kako o ugroženosti romske manjine, tako i o potrebi za primenom efikasnih metoda odbrane zajednice, proaktivnom edukacijom, nezavisnim praćenjem rada medija, pravnim intervencionizmom, razvojem nezavisnih, manjinskih, socijalno inkluzivnih, regionalnih medijskih organizacija, i konačno, afirmativnom akcijom kao osnovnim političkim zahtevom i metodom delovanja Roma, kao jedinog i socijalno i rasno-diskriminisanog naroda u regiji danas.

Razumevanje situacije u kojoj se nalazimo, kao i principi jednakosti za koje se zalažemo, nalaže nam da naše ciljeve i u medijskoj sferi možemo ostvariti samo zajedničkim delovanjem sa svim socijalno - progresivnim snagama u društvu, od ugroženih majina, preko studenata i sindikata, službenika i radnika, do širokih slojeva društva kojima možemo pomoći svojim iskustvom, radom i istražnošću, ali pre svega pruženom rukom zajedničke želje za ostvarenje svih građanskih prava, za dostojanstven život, dostojan slobodnih ljudi.

Podržano od:

**ROSA
LUXEMBURG
STIFTUNG
SOUTHEAST
EUROPE**

Reko

Fritz Burschel, Rosa Luxemburg Stiftung, Berlin

ANTI-CIGANIZAM U EVROPI I NJEGOVI DESNICARSKI PROFITERI

FRITZ BURSCHEL ELABORIRA EVROPSKU PANORAMU ANTI-CIGANISTIČKOG RASPOLOŽENJA SA FOKUSOM NA SITUACIJU U NEMAČKOJ. ON ŽELI DA ODGONETNE KAKO SE TVRDOKORNE PREDRASUDE PROTIV SINTIJA I ROMA, PUTNIKA ITD. ODRŽAVAJU UZ TAKO VITALNU NEGATIVNU SNAGU I KAKO DOLAZI DO ODNOŠA IZMEĐU ZVANIČNIH (RASISTIČKIH) POLITIKA, SVAKODNEVNE RASISTIČKE SRDŽBE, NEONACISTIČKIH FORMACIJA I POGROMA.

Ni jedna manjina u Evropi nije do takve mere predmet rasističkih napada i diskriminacije kao što su to Sinti i Romi. Takve predrasude, bes i mržnja nisu ograničeni samo na Evropu, već se mogu uočiti širom sveta, kao na primer u Latinskoj Americi i SAD-u. Negativna slika o Sintima i Romima vezana je duboko ukorenjene predstave i glasine o „Ciganima“ koje se prenose hiljadu godina (lobovi, zabušanti, paraziti, provalnici i prosjaci, prljavi, siromašni, neobrazovani, seksualno neobuzdani, nomadi, nesposobni da se integrišu itd.). Ove predstave mogu biti prenete u bilo koji vremenski trenutak i oslobođene pojma „oni“: nedavno istraživanje na reprezentativnom uzorku koje je sprovela zvanična nemačka Anti-diskriminaciona agencija (2014) pokazuje postojanje virulencije kada je reč o negativnim osećanjima prema Romima. Ovo istraživanje pokazuje da ne postoji ni jedna grupa koja se dopada Nemcima manje od Sintija i Roma: 17 % ispitanih se negativno izjasnilo o njima; svaki treći Nemac bi se osećao nelagodno kad bi imao Sintije i/ili Rome u svom komšiluku; takva društvena distanca je izražena prema Jevrejima (3 %), „Crncima“ (2 %) i Istočno-Evropljanima (8 %) u znatno manjoj meri; (takođe je zabrinjavajuće odbacivanje muslimana (13 %) i izbeglica (15 %)); 50 % ispitanih smatra da su sami Sinti i Romi, s jedne strane, i muslimani, s druge strane, odgovorni za negativnu sliku koja postoji o njima.

NEO-NACISTIČKO DIVLJANJE I POKUŠAJ PALJENJA ZGRADA SA AZILANTIMA U ROSTOKU - POLICIJU JE OMETALO I VIŠE HILJADA "MIRNIH POSMATRAČA" - FILM:

Uznemiravajuća činjenica u vezi sa ovakvim negativnom odnosom prema Romima u ovom slučaju jeste to da se radi o Nemačkoj, koja je pre oko 70 godina vrsila masovna ubistva velikog broja tzv. „Cigojnera“: procenjeno je da su Nemci ubili 500.000 Sintija i Roma, a desetine hiljada ljudi bili su poslati u koncentracione logore i podvrgnuti prisilnoj sterilizaciji ili drugim oblicima ponižavanja i povređivanja.

Odbacivanje Sintija i Roma koje je detektovano pomenutim istraživanjem je veoma uznemirujuće imajući u vidu podatke o informisanosti o Porajmosu: 81% Nemaca je informisano o progonu i masovnom ubijanju Sintija i Roma u vreme nacional-socijalizma i skoro 75% je bilo za podizanje memorijala u spomen Sintijima i Romima koji su ubijeni od strane Nemaca tokom Drugog svetskog rata. Čini se kao da ne postoji veza između znanja o istorijskoj odgovornosti i odbacivanja Sintija i Roma danas.

Način na koji se anticiganističko raspoloženje ispoljava u svakodnevnom životu nije nemačka specijalnost. Veoma negativan stav prema Romima može se lako uočiti u odnosu medija i političara širom Evrope. Negativne slike o Sintijima, Romima, irskim putnicima – Pavee, Jenišima u Švajcarskoj kao i Aškalima deo su dugotrajnog pamćenja u Evropi i mogu

Reko

Alain Nataf, Conquest, Reverso, Gobie, Bruce Attack, Greek Warhol, The, Anarchas, Westies, Praggo Amico, Ciao, Thornton, Great Manos, The Terror, Berlin 84, P.A.P., Yanek, Then Hoerner, Griffins for the Sun, All our German comrades and anyone we've forgotten, "We're" Holland, Journey from English Rock, Jimmy "The Smasher", Greg in Holland, Andrew Bock to his mind, George, Ben Deth & Viking, National organised Crime Squad, especially Detective Madden, Danny Davies, Shitface Mowers, and all the other SCUM.

COMBAT 18

NO REMORSE

NEO-NACISTIČKA BRITANSKA PANK SCENA JE GLORIFIKOVALA NASILJE PROTIV AZILANATA U ROSTOKU

se u bilo koje vreme instrumentalizovati. Anticiganističko raspoloženje, važno je primetiti, nije ograničeno na krajnju desnicu evropskih nacionalnih društava: to nije mentalni sklop zanemarljive manjine, već mejnstrim u samom središtu društva. Rasističke kampanje su često motivisane spontanim pritužbama „zabrinutih građana“ koji jednostavno ne žele Sintije i/ili Rome u blizini. Protesti građana obično predstavljaju kompletan mentalni sklop sastavljen od rasističkih predstava, predrasuda i stavova.

U ovoj fazi na scenu stupa krajnja desnica, neonacistički ili neofašistički aktivisti i pokreću previranja koja su tada još bez vodstva i to, vrlo često, kao što je to nedavno bilo u Mađarskoj, Češkoj i npr Bugarskoj, dovodi do opasnog uznemiravanja i pogroma. U svim fazama razvoja ovih rasističkih pokušaja, političari su zarobljeni između njihove protestujuće referentne grupe („mi“) i rasističkih i fašističkih agitatora što često rezultira izdavanjem nekog zvaničnog saopštenja protiv Roma („njih“). Iseljenje, policijsko maltretiranje i deportacija dolaze kao zvanično naređene posledice. Isto tako, nasilni napadi, društveni teror i diskriminacija, zastrašivanje, pa čak i ubistva, postaju dela koja se retko istražuju kao slučajevi zločina iz mržnje ili uopšte kažnjavaju.

Ovakva eskalacija može dovesti do pogroma poput onog koji se desio u Nemačkoj nakon pada Berlinskog zida: na primer u gradovima Hoyerswerda i Rostock, savezna i državna

**KONTRA-DEMONSTRACIJE PROTIV "PEGIDE", DRESDEN 2014. ORGANIZATORI
SAVREMENIH ULTRA-DESNIH DEMONSTRACIJA SE TRUDE DA NORMALIZUJU
EKSTREMNE STAVOVE POMOĆU NOVE GENERACIJE "MIRNIH UČESNIKA"
POLITIČKOG, ANTI-ISLAMSKOG PROTESTA**

policija i (domaće) tajne službe otvorile su put neonacističkim napadima na kuće u kojima su u velikom broju stanovaše izbeglice i radnici iz stranih zemalja. Stotine prolaznika u Rostock-u sa odobravanjem su pratili pokušaje paljenja kuća u kojima su bili ljudi, a više desetina njih bili su Romi iz istočne Evrope. Policija se povukla a masa je sprečila vatrogasce da ugase vatru. Ubrzo nakon ujedinjenja Nemačke, situacija je bila instrumentalizovana od strane savezne vlade kako bi se konačno uvela otežavajuća procedura za traženje azila, ili čak njegovo ukidanje.

Od tada smo bili svedoci brojnih antiromskih napada, zakona, diskriminacija i čak ubistava Sintija i Roma na rasističkoj osnovi širom Evrope, počinjenih uglavnom od strane rasista i fašista, koji su možda imali utisak da sprovode volju naroda.

Pedro Aguilera Cortés, predstavnik Španije (2008-2013) pri ECRI

ANTICIGANIZAM DANAS I OPŠTA PREPORUKA BR. 13 EVROPSKE KOMISIJE PROTIV RASIZMA I NETOLERANCIJE (ECRI)

ECRI JE ODLUČILA DA OSNUJE RADNU GRUPU KOJA ĆE RAZVITI NOVU OPŠTU PREPORUKU (RPG) USMERENU NA ANTIROMSKO PONAŠANJE I NAČIN NA KOJI JE MOGUĆE PREVAZIĆI OVU SITUACIJU. POSTOJE NEKE SPECIFIČNE OBLASTI NA KOJIMA TREBA DA SE RADI U PREPORUCI.

Jedna od najvažnijih tačaka u RPG dokumentu, broj 13, ima za cilj da ponudi formalnu definiciju anticiganizma. Želeo bih da istaknem da je ovo prvi put da je anticiganizam definisan jasno, koliko je to moguće. *Preporuka navodi da je anticiganizam specifičan oblik rasizma, ideologije zasnovane na rasnoj superiornosti, odnosno oblik dehumanizacije i institucionalnog rasizma negovan kroz istorijsku diskriminaciju, koja se izražava, između ostalog, kroz nasilje, govor mržnje, eksploraciju, stigmatizaciju i najflagrantnije vrste diskriminacije.*

Naglašava se da je anticiganizam naročito postojana, nasilna, ponavljajuća i opšteraširena forma rasizma i pojava protiv koje se treba boriti na svakom nivou i svim sredstvima. ECRI je napravila četiri posebne oblasti:

OBRAZOVANJE

Strazburška deklaracija, između ostalog, smatra da obrazovanje predstavlja jednu od prekretnica i utvrđuje da vlada treba da „Promoviše, putem efikasnih mera, jednak tretman i prava romske dece, naročito pravo na obrazovanje, i štiti ih od nasilja“, ili „Osigurava efektivan i jednak pristup romske dece opštem obrazovnom sistemu, uključujući predškolsko

obrazovanje, kao i metode da se obezbedi pohađanje nastave“.

Svako romsko dete treba da ima stvarnu mogućnost da ide u obdanište;

Potrebno je preduzeti hitne mere kako bi se okončala segregacija u školama i smeštanje romske dece u specijalne škole;

Treba preduzeti mere za sprečavanje i suzbijanje stereotipa, predrasuda i diskriminacije kojima su izloženi Romi u školama;

U školski program treba da bude uključeno učenje o genocidu nad Romima.

ZDRAVSTVENI SISTEM

Prema izveštajima po zemljama, postoje dokazi diskriminacije kod pristupa javnom zdravstvenom sistemu u nekim evropskim zemljama. ECRI je napravila preporuke za rešavanje ovog problema. Međutim, postoje ekstremni primeri anticiganima, kao na primer u slučaju sterilizacije Romkinja u nekim evropskim zemljama.

Prema izveštaju Ine Zum o Češkoj republici „Više od 100 Romkinja su prisilno sterilisane u Slovačkoj, tvrdi NRC u svom izveštaju Evropskoj komisiji iz 2003. godine“.

Poslednji dokaz o prisilnoj sterilizaciji jeste odluka Evropskog suda za ljudska prava u predmetu V.C. protiv Slovačke. Sud je utvrdio dokaze i doneo presudu da Slovačka plati više od 31.000 odštete V.C. Kompletan tekst ove odluke je dostupan ovde:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=V.C.%20%7C%20slovakia&sessionid=83079924&skin=hudoc-en>

TAKO, RPK BROJ 13 I ZDRAVLJE, USMEREN JE NA SLEDEĆE:

Prisilna sterilizacija romskih žena treba da bude izričito zabranjena;

Treba preduzeti mere da bi se osigurao jednak pristup kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti Roma;

Angažovati zdravstvene medijatore, posebno iz romske zajednice, kako bi se obezbedila komunikacija između zdravstvenih radnika i menadžera, s jedne, i Roma, s druge strane;

Preduzeti pozitivne mere kako bi se osiguralo da nema finansijskih ili administrativnih prepreka koje onemogućavaju pristup Roma zdravstvenoj zaštiti i

lečenju;

Sprečiti i boriti se protiv bilo kakve segregacije u bolnicama, a posebno u porodilištima.

ROMI I STANOVANJE (PRAVO NA ADEKVATNO STANOVANJE)

Komitet Ujedinjenih nacija za ekonomска, socijalna i kulturna prava (CESCR), telo nadležno za nadgledanje sprovođenja Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR), ima izvedeno pravo na adekvatno stanovanje iz „prava na adekvatan životni standard, uključujući adekvatnu hranu, odeću i stanovanje“. U Generalnim komentarima br. 4 i br. 7 o pravu na adekvatno stanovanje, CESCR napominje da sva lica treba da imaju odgovarajući stepen sigurnosti kod raspolaganja imovinom koji garantuje pravnu zaštitu od prinudnog iseljavanja, maltretiranja i drugih pretnji. Preciznije, u Opštem komentaru br 4, CESCR definiše „adekvatan smeštaj“ kao onaj koji ima „održiv pristup prirodnim i zajedničkim resursima, čistu piјaću vodu, energiju za kuvanje, grejanje i osvetljenje, sanitарне prostorije, prostor za skladišenje hrane, odnošenje smeća, kanalizaciju i hitne službe“.

NASELJE KAMENDIN, BEOGRAD, PRED USELJAVANJE RASELJENIH ROMSKIH PORODICA I IZBEGLICA IZ RATOVA 90-TIH

RPG BROJ 13 I STANOVANJE:

Vlade bi trebalo da se bore protiv prinudne ili de-fakto segregacije;

Romi ne treba da se iseljavaju bez prethodne najave i bez mogućnosti za pronalaženje novog pristojnog smeštaja;

Treba preduzeti korake da se legalizuju ilegalna romska naselja izgrađena u suprotnosti sa planskom regulacijom naselja a što su nadležni tolerisali određen duži vremenski period;

Vlade treba da obezbede odgovarajuće „kampove“, bilo za stalnu ili privremenu upotrebu, u dovojnom broju i odgovarajućim mestima i sa dostupnim servisima;

Vlade treba da se pobrinu da romske zajednice nisu u nepovoljnem položaju u pogledu korišćenja javnih usluga, kao što su snabdevanje vodom, električnom energijom, odnošenje smeća, prevoz i pristup putnoj mreži.

RPG I DRUGE ODREDBE:

Treba da se promoviše učešće Roma u medijskom sektoru u celini kroz angažovanje i obučavanje novinara i reportera iz romske zajednice;

Treba ohrabriti medije da ne emituju informacije koje mogu da podstaknu diskriminaciju i netoleranciju prema Romima;

Zakoni o slobodi kretanja lica u EU i njihova primena ne bi trebalo da budu diskriminatorni prema Romima;

Vlada bi trebalo da napravi opsežan sistem za evidentiranje dela nasilja nad Romima;

Vlade takođe treba da podrže sisteme za praćenje anticiganizma na internetu i da obezbede efikasno sudsko gonjenje;

Sva romska deca treba da se registruju po rođenju, a svim Romima treba da se izdaju lična dokumenta.

FORMIRANJE STAVOVA O ROMIMA PUTEM ONLINE MEDIJA

RASTUĆA MOĆ ELEKTRONSKIH MEDIJA MASOVNE KOMUNIKACIJE

Uticaj medija na savremeno čovečanstvo odražava se na stavove, simpatije, antipatije i motivaciju ljudi da deluju. Informacije i slike, koje ulaze u naše domove preko mobilnih telefona, tableta, iPhone-a, svakog minuta oblikuju percepciju o svetu i neodvojive su od kulturnih, etničkih, verskih i socijalnih pitanja. Na sve nas utiču elektronski masovni mediji. Naši stavovi se oblikuju pre svega kroz ono što gledamo na

televiziji, slušamo na radiju, čitamo u novinama i ono što gledamo, slušamo i čitamo online. Sve ove alate već koriste „protivnici“ Roma, ali mi takođe imamo iste na raspolaganju. Mnogo zavisi od naših sposobnosti za proizvodnju istinitih informacija, od harmonične saradnje sa prijateljski nastrojenim ne-romskim medijima i od veštine vođenja izbalansirane i pravno korektne polemike sa „oponentima“.

Da bi se stereotipi promenili potrebno je da se drugačije informacije o datoј grupi pojavljuju u tolikoj meri da primoraju ljude da preispitaju svoje prethodno mišljenje. Negativni stereotipi su osnova netolerancije i ogledaju se u diskriminatornom odnosu prema drugim grupama. To je razlog zašto mediji imaju direktni uticaj na oblikovanje stavova, ali i širenje stereotipa o etničkim manjinama i često imaju za rezultat ili pozitivno ili negativno ponašanje prema njima.

S druge strane, kako su današnji mediji postali konsolidovani, politički korektniji (makar na površini) i dopiru do šire publike, a mnogi od njih formalno osuđuju pristup koji uključuje eksplisitne uvrede, medijsko tržište se pokazalo kao efikasan instrument za smanjenje otvorenih oblika rasizma i ksenofobije. Ipak, novi sofisticirani oblici propagiranja mržnje su se razvili kroz razne medijske kanale, posebno elektronske. To je slučaj i sa anticiganizmom, antiislamizmom i antisemitizmom u današnjoj Evropskoj uniji. Kao posledica toga, u radu

koji promoviše rasnu i versku ravnopravnost i borbu protiv ksenofobije, mediji izgledaju istovremeno i kao prijatelj i kao neprijatelj Roma i drugih manjinskih zajednica.

ADRESIRANJE MEDIJSKIH STEREOTIPA

Stereotipi su neizbežni, naročito u sredstvima javnog informisanja, gde je potrebno da što veći broj gledalaca brzo prihvati određene informacije. Stereotipi funkcionišu kao kodovi koji daju publici mogućnost za brzu i uopštenu percepciju neke osobe ili grupe ljudi – što se obično odnosi na njihovu etničku pripadnost, rasu, pol, versku ili društvenu pripadnost.

Kreiranje stereotipa je mentalni proces koji pomaže ljudima da se identifikuju sa svojom etno-kulturnom grupom, obično uključivanjem pojednostavljenih i hiper-generalizovanih tvrdnji o pripadnicima drugih kategorija, čime se obezbeđuje osećaj pripadnosti. Stereotipi su suštinski deo našeg javnog života, jer štede kognitivnu energiju ljudi kada donose sudove o drugima.

Grupe koje su predmet stereotipnog predstavljanja, često nemaju dovoljno mogućnosti da se izraze kroz međunarodne medijske kanale o sebi samima i o tome kako su predstavljeni. Zbog toga, jedna od glavnih odgovornosti onih koji rade u romskim medijima jeste da dovedu u pitanje uobičajene (obično neprecizne i pogrešne) stereotipe i uzroke pristrasnih prikazivanja. Svaki proces formiranja stereotipa utiče ne samo na mišljenje većine, već i na sliku o sebi samima, a posebno na stavove mladih Roma o sopstvenoj etničkoj pripadnosti.

Zbog toga, trenutna situacija zahteva ulaganje ogromnih napora kako bi se suprotstavilo kreiranju medijskih stereotipa, putem alternativnih medijskih projekata, a posebno putem digitalnih društvenih mreža. To takođe zahteva smernice o raznovrsnosti za međunarodne medije, kao i zvanične medijske politike koje promovišu ravnopravno i pravično predstavljanje Roma na svim nivoima (bilo nacionalnom ili pan-evropskom).

PREDSTAVLJANJE ROMA I RASIZAM U MEDIJIMA

Način na koji veliki broj medija izveštava o Romima doprinosi u ogromnoj meri stvaranju i održavanju negativnih stavova i predrasuda prema ovom narodu. Još jedna karakteristika trenutne medijske scene jeste nizak nivo spremnosti da se obezbedi prostor samim Romima. Čini se da elektronski mediji, kao deo sredstava masovne komunikacije, i dalje reprodukuju predrasude putem sadržaja izveštavanja, uloga datih spikerima iz manjinskih grupa, kao i pojednostavljenim predstavljanjem manjinskih pitanja. Vrlo često se, naročito u naslovima, naglašava kriminal čiji su počinioči članovi etničkih grupa, što stvara vezu etničke pripadnosti i kriminalnog ponašanja. Isti je slučaj i kada mediji izveštavaju o brojnim

socijalnim problemima manjina, čime jačaju stereotip da je određena etnička grupa socijalno problematična i marginalna.

Romska zajednica je verovatno jedina grupa koja je uvek prikazana u negativnom svetlu u elektronskim medijima širom Evrope. Većina istraživanja sprovedenih u EU su pokazala, bez ikakve sumnje, da velika većina evropskog stanovništva ima istorijski jaka anti-romska osećanja. Vesti se obično fokusiraju na problematične oblasti i imaju očiglednu tendenciju da još više učvrste tradicionalne stereotipe o Romima, koji su inače široko rasprostranjeni. Takođe, postoji fundamentalna razlika koja čini slučaj Roma mnogo gorim od slučaja bilo koje druge etničke manjine u Evropi. Problem nije samo u tome da se o Romima govori kao o društvenom problemu, ili u najboljem slučaju, kao o bonovima za zabavu i ukras. Takođe je tipično da javni govor mržnje protiv Roma često prolazi nekažnjeno na mnogim nivoima. Izjave kojima se Romi satanizuju ne daju samo fanatici, već i javne ličnosti. Takve izjave, koje se prenose putem medija, čine blatantno kršenje ljudskih prava Roma prihvatljivim u očima društva i dovode do potpune tolerancije za ekstremne izraze anti-romskog rasizma u medijima, tako postepeno dovodeći do istih izraza u stvarnom javnom životu.

Ako pogledamo današnje evropske međunarodne medije, ne možemo naći niti jednog Roma u popularnim novinama, elektronskim medijima, u vodećim televizijskim kompanijama, ili među urednicima i televizijskim voditeljima. Ako se evropska manjina od gotovo 12 miliona ljudi, koja se prikazuje na najnegativniji način, ne počne prikazivati pozitivno i uz pokazanu brigu, onda integracioni ciljevi, društvene promene, kohezija i slika jednog otvorenijeg društva ostaju iluzije.

MENJANJE STAVOVA UZ POMOĆ MEDIJA

Nakon kolapsa totalitarnih režima u Centralnoj i Jugoistočnoj Evropi i pristupanja Evropskoj uniji većine zemalja ovog regiona, romsko pitanje je postepeno postalo aktuelno za Evropu. Ovo je bila logična posledica talasa antiromskih previranja u javnom prostoru i medijima. U okvirima procesa pristupanja Evropskoj uniji, za većinu zemalja u regionu preduslov je postala aktivna nacionalna politika za rešavanje problema Roma i za demokratizaciju medijskog okruženja, kao i promena antirasističkog diskursa. Proces demokratizacije teče neravnomerno u ovim zemljama, ali danas se u velikoj meri može smatrati završenim i, u pogledu Roma, u državnim politikama i u medijskom okruženju, dominira (makar formalno) antirasistički diskurs.

Netrpeljivost dovodi do negativnih stereotipa, ali direktni kontakt između grupa može da bude koristan način za njihovo smanjenje. Pod odgovarajućim uslovima, interpersonalni kontakt je jedan od najefikasnijih načina da se smanje predrasude između članova većinske i manjinskih grupa. Jedna od najupečatljivijih karakteristika današnjih elektronskih medija

WELCOME: The redesigned Roma Buzz Monitor is here.
check it out now

Roma Buzz Monitor

A confession of international Roma activist

4 Dec 2014

My dear friends! I knew many of you for more than decade and together we went and still going through a big struggle for human rights and human dignity, especially...

Roma Buzz Monitor - ROMSKI MEDIJSKI PORTAL U FORMIRANJU

Roma Buzz Monitor

Valeria Nicolae: About funding, moderation and realities

2 Dec 2014

At this moment (at least when it comes to Roma issues) is not real life in communities, expertise at the grassroots, solid results or hard work that lead to the design...

EVENTS

Event Calendar

jeste da oni daju iluziju odnosa licem-u-lice sa performerom. Tako, oblici paradruštvene interakcije postaju masovno posredovani ekvivalent međuljudske komunikacije. Postalo je moguće da paradruštvena komunikacija može da utiče na stavove o određenim grupama na način koji je u skladu sa uticajem živog kontakta među grupama. Dakle, mediji (naročito digitalni) mogu se posmatrati kao glavni izvor predstava koje mogu da stimulišu promene verovanja u vezi sa stereotipima.

Imajući u vidu ovaj trend, romski mediji treba da se potrude da izgrade svoje aktivnosti i veze sa mejnstrim medijima na konstruktivan način, tako što će:

- integrisati informacije o doprinosima romskih pojedinaca i zajednica u istoriji života zemalja u kojima oni žive;
- predstavljati Rome kao motivisane i sposobne da reše svoje probleme, a ne samo kao pasivne primaoce mejnstrim mera;
- osporavati „egzotizaciju“ etničke pripadnosti sa istinitim i detaljnim informacijama o životu Roma, kulturi i istoriji.

Veoma česta pojava danas jeste da se o manjinskoj grupi uči putem posredovanih poruka i predstava. Osobe koje su imale pozitivna iskustva, menjajuće svoja ponašanja i radije tražiti ponovne kontakte, nego što će ih izbegavati. S obzirom na značaj koji takva pozitivna predstavljanja romske manjine mogu da imaju na štetne stavove i diskriminatorne prakse,

Roma Files Shared publicly
30 of many topics ★ Contact owner 8+

- By Roma Virtual Network - 1 post - 0 views
- Izjava Velika Kaitazija u vezi istupa Ministricice Opačić (1)
By Roma Virtual Network - 1 post - 0 views
- Vemissage le 27 novembre 2014 dès 18h00 (1)
By Roma Virtual Network - 1 post - 0 views
- 20 et 21 novembre 2014 MQ Plateau (1)
By Roma Virtual Network - 1 post - 0 views
- GYPSY LORE SOCIETY RENEWAL FOR 2015 (1)
By Roma Virtual Network - 1 post - 1 view
- THE PRESIDENT JOVAN DAMJANOVIC AT THE 59TH BOOK FAIR (1)
By Roma Virtual Network - 1 post - 0 views
- E konkluze katar e Sathemenqo Divesesqo e Rromane Chibaco, ka-o Zagreb, maškar 3-5 novembro 2014 (1)
By Roma Virtual Network - 1 post - 0 views
- Presentation "Shaping Attitudes Towards Roma Via On-line Media" (1)
By valery_novoselsky - 1 post - 0 views
- NEW PROFESSIONAL DEVELOPMENT OPPORTUNITY - REYN Training on Persona Dolls in two languages - English and Hungarian (1)
By Roma Virtual Network - 1 post - 1 view
- Invitation: Roma in Beweging (1)
By Roma Virtual Network - 1 post - 1 view
- Romany bibliography - F (1)
By Roma Virtual Network - 1 post - 2 views
- PREDSEDNIK JOVAN DAMJANOVIC NA 25. NACIONALNOJ KONVENCIJI U ITALIJI (1)
By Roma Virtual Network - 1 post - 1 view
- Roma in Serbia: Building on Strength | Open Society Foundations (OSF) (1)
By Roma Virtual Network - 1 post - 1 view
- Breaking News No More: Life for Roma in Greece a Year after "Maria" | Open Society Foundations (OSF) (1)
By Roma Virtual Network - 1 post - 1 view
- Eurotalk vs poverty (1)
By Roma Virtual Network - 1 post - 1 view

ROMSKA VIRTUELNA MREŽA - DIREKTAN RAZGOVOR ROMA U ULOZI MEDIJA

kao i na pozitivan efekat koji mogu da imaju ovakva prikazivanja, pristup uspostavljen na ovaj način će ojačati proces socijalne kohezije u Evropi.

ROMSKI MEDIJI I UVODENJE STRATEGIJE RAVNOPRAVNOSTI PUTEM ELEKTRONSKIH MEDIJA

Uprkos okruženju u kome Romi nisu dobrodošli, postoje određene dugoročne lokalne, nacionalne i međunarodne inicijative, u kojima se uznapredovalo u pogledu zastupljenosti Roma u masovnim medijima, barem što se tiče tema u vezi sa njima. Među ovim inicijativama

možemo prepoznati dugoročne aktivnosti romskih medija kao što su Romea (Češka), ERIQ Network (Belgija), Romedia fondacija (Mađarska), Mesem (Slovačka) i Union Romani (Španija).

Lekcija koja je naučena iz nastojanja da se oblikuju medijske aktivnosti jeste da konkretne pozitivne inicijative pokreću proces promene. Predstavljajući rad romskih intelektualaca, aktivista, običnih ljudi sa uobičajenim dužnostima, možemo osporiti pogrešne i stigmatizujuće tvrdnje koje predstavljaju Rome kao marginalnu društvenu grupu, a ne kao etničku pripadnost.

Medijski proizvodi koji se odnose na Rome stoga treba sistematski da ponude izbalansirano predstavljanje kako bi se doprlo do najšire publike i dale tačne i nepristrasne informacije. Romski novinari treba da imaju jaču ulogu u ovoj borbi koja se dešava u centru modernog informacionog društva jer verovatno ne postoji bolji primer od njihovog individualnog rada i izvanredne imaginacije i intelektualnih standarda za vizuelno predstavljanje. Uspeh ovih projekata zavisi od sposobnosti Roma da unaprede način sopstvenog predstavljanja i saradnju sa mejnstrim medijima kako bi se dosegao širok auditorijum i oblikovala shvatanja o Romima. Romska publika trebalo bi da je u stanju ne samo da se prepozna u mejnstrim medijima, već i da se upozna sa informacijama o raznolikosti i jedinstvu romskog naroda.

Predstavljanje uspešnih uzora, kao što su umetnici, kulturni lideri, politički aktivisti koji ostavljaju svoj pečat širom sveta, može da bude pokretačka snaga za jačanje društvene akcije, odgovornosti zajednice i samoorganizaciju, budući da su to i osnovna sredstva za poboljšanje društvenog statusa romske zajednice.

ROMSKIM MEDIJIMA JE POTREBNA STABILNA PODRŠKA!

Imajući u vidu sve veće poteškoće sa kojima se romski novinari suočavaju u svom svakodnevnom radu, obezbeđivanje finansijskih sredstava jeste pitanje konstantne borbe za opstanak. U svetu godina Dekade za inkluziju Roma, nemoguće je ignorisati istaknutu ulogu romskih medija, koji su bili i još uvek jesu jedini koji pružaju konkretne i detaljne informacije.

Zbog tog je od suštinskog značaja podrška za osmišljene i održive romske medijske inicijative, a značajna sredstva u okviru strukturnih fondova EU mogu se upotrebiti za implementaciju odgovarajućih politika do 2020. godine i kasnije. Pitanje nije ograničeno na promovisanje promene u stavovima prosečnog evropskog gledaoca, već se proširuje na proporcionalno i dostojanstveno predstavljanje oko 12 miliona evropskih romskih građana koji su još uvek predmet najgore stigme u Evropi, ali koji energično rade na poboljšanju sopstvene situacije.

MARIJA IZMEĐU "PLAVOG ANĐELA" I MISTERIOZNE DEVOJČICE - RASISTIČKI DIS-KURS O ROMSKOJ DEVOJČICI U "PROCESU ZAMENE"¹ NA BBC-U

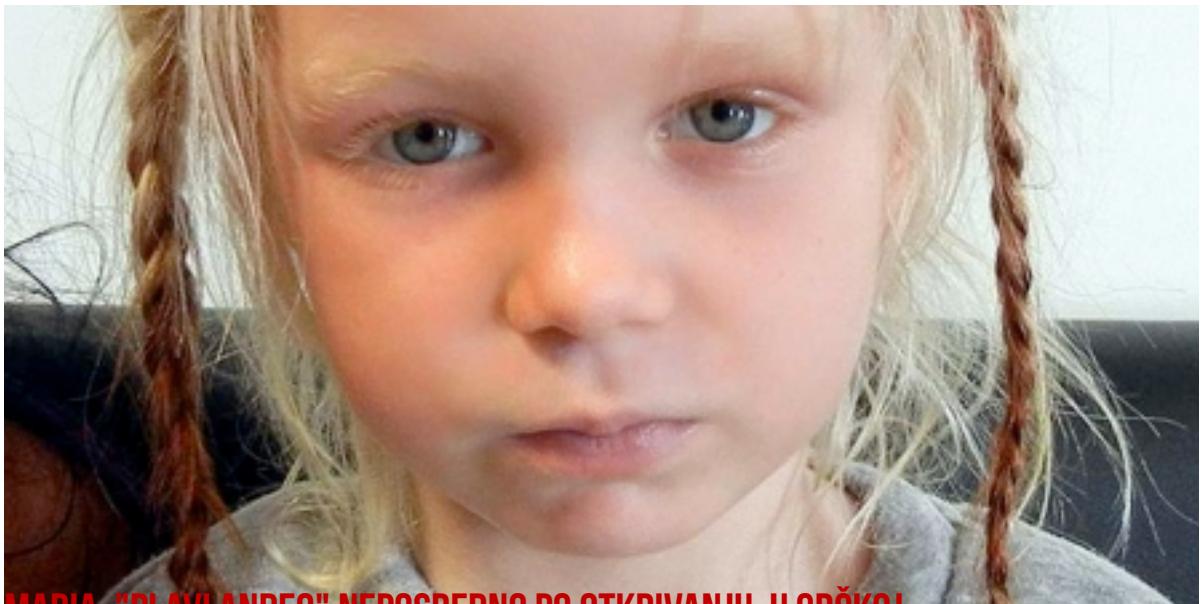
OKTOBAR 2013. GODINE BIO JE MESEC U KOME SU SE ŠIRILE PREDRASUDE STARE ČAK 700 GODINA. TOG MESECA, JEDNA ROMSKA DEVOJČICA ODVEDENA JE IZ SVOJE PORODICE, A BRIGA O NJOJ POVERENA JE HUMANITARNOJ ORGANIZACIJI, SAMO NA OSNOVU TOGA ŠTO JE IMALA PLAVU KOSU I SVETLU PUT.

Policija je mislila da ju je „pronašla“ u jednoj romskoj porodici, pa ju je odmah i oduzela. Ovaj čin otimanja deteta iz njegovog poznatog okruženja i izazivajući traume za dete i porodicu potpuno je izokrenut, tako da su žrtva i počinilac zamenili uobičajene uloge. Porodica, koja je o Mariji vodila brigu, nije se smatrala žrtvom neprihvatljivog policijskog nasilja, već je uloga žrtve pripisana nepostojećoj belačkoj porodici za koju se pretpostavljalo da je izgubila dete. Tokom ove potrage za Marijinim identitetom, Interpol je identifikovao Marijine biološke roditelje kao bugarske Rome. Optužbe za krađu deteta tada su zamenjene optužbama za prodaju deteta. Ipak, Marijini usvojitelji su optuženi za kidnapovanje deteta i do danas nisu pušteni iz zatvora.

---

krenut, tako da su žrtva i počinilac zamenili uobičajene uloge. Porodica, koja je o Mariji vodila brigu, nije se smatrala žrtvom neprihvatljivog policijskog nasilja, već je uloga žrtve pripisana nepostojećoj belačkoj porodici za koju se pretpostavljalo da je izgubila dete. Tokom ove potrage za Marijinim identitetom, Interpol je identifikovao Marijine biološke roditelje kao bugarske Rome. Optužbe za krađu deteta tada su zamenjene optužbama za prodaju deteta. Ipak, Marijini usvojitelji su optuženi za kidnapovanje deteta i do danas nisu pušteni iz zatvora.

¹ „proces zamene“ (od engleski passing) odnosi se na proces u kome se osoba percipira kao da je drugačije rase, klase, seksualnosti ili roda nego što zaista jeste. U slučaju Marije, ona je smatrana za belu devojčicu, iako je Romkinja.

MARIA, "PLAVI ANDEO" NEPOSREDNO PO OTKRIVANJU, U GRČKOJ

**SOUTH YORKSHIRE POLICE
[44] [0] 114 220 2020**

FOTO-ROBOT BENA NEEDHAMA, DETETA NESTALOG U VELIKOJ BRITANIJI, KOJE SU MEDIJI POGREŠNO POVEZALI SA MARIOM

Obratimo pažnju na ovaj moderni montirani postupak, u kome je optuženi odabran pre samog suđenja i gde nije moglo biti pravde. Za analizu ove priče koristila sam se izveštavanjem jedne od najvećih medijskih kuća. BBC je u toku jedne nedelje imao 15 priloga na ovu temu. Analizirala sam 326 kodova napravljenih kodiranjem svake izjave u okviru devet članaka i šest video transkriptata. Za našu glavnu junakinju, Mariju, možemo naći opise kao što su „misteriozna devojčica“ ili „plavi andeo“ koji fetišizuju njenu beloputost i zamagljuju istinu o njenom poreklu. Konstruisanje Marije kao ne-Romkinje bilo je važno za predstavljanje

MARIJA SESTRA SA PORODICOM, NIKOLAEVNO, BUGARSKA

devojčice kao žrtve koja izaziva saosećanje, a predstavnika romske zajednice kao kriminalaca. Identifikovani uzorak od 76 kodova, svrstanih pod Romi – kriminalci, čini 23% svih kodova i najveća je kategorija. Sam broj optužbi dokazuje da se ovi članci nisu prevashodno bavili sudbinom četvorogodišnje devojčice, već pre kriminalizacijom njenog naroda. Kako BBC sebe shvata kao demokratsku instituciju koja predstavlja mnoštvo glasova, trebalo je da se očekuje i kategorija „glas Roma“, ali kao što je to slučaj kod montiranih suđenja, optuženi ima pravo da govori, ali ne i da bude saslušan. Ovih 15 kodova relativizovani su kodnom grupom „Nepouzdanost Roma“ sastavljenom od kodova kao što su „nepouzdani Romi“ ili „upitna informacija“. Ovo takođe postaje jasno kada vidimo kako se Marija prinudno proglašavala belom. Iako je dete navodno govorilo samo romski jezik i porodica pokušala da dokaže da je ona neformalno usvojena i poslala slike i filmove kako bi dokazala svoju tvrdnju, svi dokazi njihove ljubavi promenjeni su u njihovu suprotnost. Nemačka žuta štampa nije bežala od tumačenja snimka u kome Marija pleše sa svojom usvojiteljskom porodicom kao treninga za prosjačenje na ulicama. Ova ekstremna seksualizacija romske devojčice za koju se verovalo da nije Romkinja služila je da se osnaži narativ o belačkoj deci koja su ugrožena eksploracijom i negira nasilje koje doživljavaju ljudi koji prose. Ova eksploracija zapravo se dešava nad siromašnom romskom decom koja se ignorišu i doživljavaju kao pretnja.

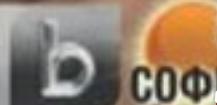

07:41

тази сутрин майката на 4-годишната Мария, намерена край Лариса, Гърция

РТ, ЧЕ ЩЕ БЪДЕ ЕКСПУЛСИРАН.

САШКА РУСЕВА

MARIINA MAJKA I MLAĐI BRAT, NA BUGARSKOJ TV

Optužba međunarodnih medija da su Romi ukrali Mariju napravila je opasno okruženje za romske porodice koje imaju decu svetlijeg tena. U prvoj nedelji izveštavanja, srpski neonacisti napali su jednog Roma i oduzeli mu beloputo dete. Dvema romskim porodicama u Irskoj policija je odvela iz kuće njihovu decu svetle puti. Srednjevekovna priča koja izjednačava Rome i ljude tamnije puti sa đavolima ponovo se materijalizuje i predstavlja opasnost po život Roma.

Odavno postoji vestačka podela na Rome svetle i tamne puti. Dok gadžini (ne-Romi) nikada nisu prihvatili kao Rome one sa svetlijim tenom, oni tamnije puti uvek su demonizovani kao autentična inkarnacija stereotipa o „Ciganima“. Ovo pogrešno tumačenje formiralo je sliku punu mržnje o Drugima koja treba da oslikava ono sa čim gadžini nisu želeli da se identifikuju i negira „proces zamene“ koji se Romima stalno dešava. Ovaj slučaj kako beloputost ne osigurava samo povlašćeni položaj u našem društvu već i pravi liniju razdvajanja po kojoj se porodice dele. Kombinacija svetlog tena i romskog nasleđa zato dovodi do reza sa spoljašnje strane. Ovo dvoje nisu prihvaćeni skupa jer zajedno dovode u pitanje status kvo. Romska devojčica postaje ne-romska u slepim očima medija i oduzima joj se bilo kakva povezanost s Romima, tako da se njeni roditelji proglašavaju krivim za zločin koji su drugi počinili njima.

Orhan Galjuš, Radio Patrin, Amsterdam

ROMSKI POKRET I MEDIJSKI AKTIVIZAM

**AKO ĆUTIŠ, UMREĆEŠ. AKO GOVORIŠ, UMREĆEŠ.
ZATO GOVORI I UMRI.**

- TAHAR DJAOUT

Tahar Djaout (1954-1993) je bio alžirski novinar, pesnik i pisac. U letu 1993. godine, ubijen je od strane pobunjeničke grupe pod nazivom Oružana islamska grupa zbog podrške sekularizmu i protivljenja fanatizmu. Rođen je u Azefunu, u području Kabylie u Alžиру. Djaoutov kratak život obrađen je u BBC-jevom dokumentarcu pod nazivom *Ubijanje pisca*.

Dosta vremena proveo sam razgovarajući o anti-ciganizmu sa mojim kolegom, profesorom Janom Hankokom sa Univerziteta u Ostimu. Njegova razmišljanja o anti-ciganizmu su me inspirisala i zaključili smo da se kod anticiganizma situacija ne menja godinama; ovo mišljenje preovladava među romskom inteligencijom. Dobio sam dozvolu za korišćenje i reprodukovanje njegovih spisa kako bih dao dublji uvid u ovo pitanje.

INFORMISANJE I ROMSKA DRŽAVA

Citiraču kolegu Dragoljuba Ackovića, koji je rekao: „Najefikasnije rešenje za problem informisanja Roma na maternjem jeziku će se realizovati samo stvaranjem vlastite države, sa svim pratećim funkcijama i institucijama. Do tada, Romi su osuđeni da traže rešenja, gde god da ona leže, pod uslovima koje diktiraju drugi, koji imaju malo obzira za njihove potrebe.“

Zbog ove izjave sam se zapitao šta bi bila cena postojanja romske države. Ne mogu a da se ne zamislim nad svim strašnim i brojnim ljudskim žrtvama, krvlju prolichenom za današnje nove “demokratske” države. Mnogi od mojih zemljaka sa kojima sam pričao o tome, odgovorili su da mi Romi nikada nismo vodili rat i da se verovatno nećemo ni boriti za našu buduću državu. Zapravo, država kao prostor koji bi pripadao Romima skoro da ne postoji u koncepciji većine

Roma. Većina smatra da nam je najvažnije ono mesto na kom smo se rodili, a to je, široko i nedefinisano, negde na zemaljskoj kugli. Ovakav stav se nije promenio ni nakon ponovnog stradanja Roma u najnovijim evropskim - balkanskim - etničkim ratovima. Mi smo daleko od pitanja medija, ali ne toliko koliko bi se moglo misliti: od ključnog je značaja za osećanja koje imamo jedni za druge, to kako komuniciramo medju sobom. Važna je činjenica da su stradanja Roma u najnovijim balkanskim ratovima medijski predstavljena od strane ne-Roma.

"BROKEN SILENCE" - SCENA IZ FILMA ORHANA GALJUŠA

TRADICIONALNA ROMSKA KOMUNIKACIJA

Od vremena dijaspore i dolaska Roma u Evropu, postojao je više ili manje poznat način međusobne razmene informacija među Romima, poznat kao Patrin. To je drevni oblik komunikacije pomoću koje su romske grupe međusobno delile informacije o okruženju, način na koji su se beležili i pripovedali različiti događaji iz života Roma. Izraz koji prenosi ceo kompleks svakodnevne komunikacije je romska reč džaniben. Značenje ove reči obuhvata pojmove vezane za znanje, međusobnu razmenu informacija, samu akumulaciju informacija o nečemu.

Nakon čitavog veka od objavlјivanja prvog časopisa o Romima pod nazivom Gypsy Lore Society, i dalje, čak ni u perspektivi, ne postoji niti jedan romski medij suštinski zasnovan na značenju i praksi ova dva romska pojma: patrin i džaniben. Upravo ovaj problem me je podstakao da se bavim pitanjem razvoja romskih medija.

PROCENA ROMSKIH MEDIJA

Prilikom procene autonomije romskih medija, važna su sledeća pitanja: šta je uređivačka politika takvih radio ili televizijskih programa koji se emituju za Rome? Ko su urednici takvih programa? Kakva je politika cenzure kada su u pitanju romski programi? Kakav je status Roma zaposlenih u redakciji? Kakvu opremu ima redakcija? Kakav je karakter programa; kakav je odnos između zastupljenosti muzike i izgovorene reči u programu?

ISTORIJAT ROMSKIH MEDIJA

Prvi romski mediji bile su novine, tada, kao što je to i sad slučaj, romske novine imale su ogromne teškoće da opstanu finansijski. Godine 1935, gospodin Svetozar Simić, tada romski student prava, vlasnik i urednik beogradskog Romano Lil, jedne od prvih romskih novina na Balkanu, piše, „Možda više nema Roma koji nikada nisu čuli za novine. Mnoga naša braća, posebno ona koja žive u gradovima, ponekad čak i kupe novine. Oni kupuju Politiku, Štampu. To su visoko-tiražne dnevne novine. Za jedan dinar – što je cena jednog izdanja Romano Lil - može da se kupi cela knjiga. Ali niko od naše braće se ne zapita „Kako preživljavaju jedne novine?“. Postoje najmanje dva uslova koje treba ispuniti da bi se objavile novine. Neko mora da piše za njih, i neko da ih kupuje i čita. U jednom velikom dnevnom listu možete da pišete o svemu što se događa. No veoma je teško da se objave novine kao naše. One su malog formata i retko se objavljuju. Sve što je napisano mora da bude kratko. Međutim, ima toliko tema za koje bi naša braća mogla biti zainteresovana.

Toliko je naše patnje, jada i nevolja. Ipak, lakše je objaviti velike dnevne novine, jer se štampaju u velikom tiražu i jeftino prodaju: zato što se jeftino prodaju, više se i kupuju. Međutim, mi moramo da prodajemo četiri male stranice za jedan dinar! Ipak, to nas ne zaustavlja. Kada počnemo da objavljujemo naše novine u više primeraka nego sada, povećaćemo i broj stranica. Za sada, mi smo zainteresovani samo za dve stvari: ako sva naša romska braća čitaju naše novine, i ako su pročitali naše prvo izdanje, da li su ga dobro razumeli i šta je to što im se nije dopalo.

Prema mojim saznanjima, Romski radio počeo je sa radom 1963. godine sa emitovanjem romskog programa na stanici Radio Tetovo u tadašnjoj jugoslovenskoj Socijalističkoj Republici Makedoniji, danas nezavisnoj Republici Makedoniji. Slušanje romskog jezika na radiju došlo je kao prijatan šok za Rome u Tetovu, i tačno je da je radio jedan od najefikasnijih sredstava za dolaženje do romske publike. Međutim, na početku, radijski program bio je veoma nestrukturisan, nije imao jasnu uređivačku viziju, i uopšteno davao je osećaj „slučajnog radija“: program je zavisio od toga šta osoba koja stoji iza mikrofona misli da treba da radi u tom trenutku. Kao rezultat toga, mali broj emisija bavio se stvarnim problemima Roma i njihovim

svakodnevnim životom: u vreme osnivanja, romski radio nije bio radio zajednice. U narednom periodu, u mnogim evropskim zemljama osnivani su romski programi, često na inicijativu državnih institucija. Mnoge su, posebno u Centralnoj i Istočnoj Evropi, osnovali državni organi ili političke stranke sa više ili manje eksplicitnim političkim motivima, od kojih mnogi nisu imali interes Roma za glavni cilj. Period '70-ih godina prošlog veka, bilo je vreme velikih inicijativa i jačanja romskih medija. Romi i pitanja vezana za njihov život artikulišu se jasnije nego ikad. Ipak, mnoga nerešena pitanja kojima su se bavili romski mediji 1970-ih i danas su prisutna: kome romski mediji služe i kome se obraćaju. Jedna od grešaka koju prave osnivači romskih medija jeste da ti mediji nikada ne ostaju u rukama Roma, u njihovim glavama, sa mogućnošću da postanu nezavisni. Obično su urednici i novinari romskih novina romski aktivisti poznati već iz ranih šezdesetih. To su bili ljudi za koje je romska emancipacija bila životni izbor. Mnogi od njih su imali dvostrukе ili trostrukе uloge – istovremeno kao medijski radnici i kao aktivisti.

ROMSKI MEDIJI DANAS

Ne postoji univerzalni ili globalni sistem za informisanje Roma, tako da Romi koriste sisteme i sredstva koja su im na raspolaganju u nacionalnim državama drugih naroda. Ustavi evropskih država načelno priznaju prava nacionalnih manjina na posedovanje medija na maternjem jeziku i međunarodno zakonodavstvo, kao što Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina predviđa da manjine ne bi trebalo da se sprečavaju u naporima da kreiraju svoje medije. Međutim, mnogi radio i televizijski programi za Rome se emituju prvenstveno zbog toga da bi države mogle da pruže dokaz o svojoj demokratičnosti. Mnogi romski radio ili televizijski programi stoga nisu organizovani na takav način da institucionalizuju širenje informacija Romima, već kao metod za hvalisanje države. Romi prepoznaju ovu vrstu političke manipulacije.

U skoro svim evropskim zemljama, posebno u centralnoj i istočnoj Evropi, romski radio ili televizijski programi su na jeziku većine. U mnogim zemljama, banalno objašnjenje za to je „činjenica“ da većina Roma ne govori svoj maternji jezik, te da romski jezik nije dovoljno razvijen za potrebe moderne komunikacije. Mnogi romski programi i emisije se emituju preko kanala vladinih ili javnih medija. Stoga stvaranje ovih programa otvara sledeće pitanje: s obzirom na degradiran položaj Roma u državama, zašto bi trebalo da očekujemo da državni romski mediji budu u boljem stanju? Ipak, ono sto uliva nadu je činjenica da su se neki radio programi, na primer u zemljama centralne i istočne Evrope, pozicionirali kao radio programi romske zajednice na romskom jeziku. Preporod demokratije u centralnoj i istočnoj Evropi je doveo i do razvoja romskih medija. Mnogi od njih, grubo rečeno, su piratske ili polu-legalne radio stanice koje postoje i rade samo zato što im zakon gleda kroz prste. Ali takođe postoje i mnogi romski programi organizovani u lokalnim privatnim ne-romskim radio stanicama где Romi rade i stiču iskustvo. S druge strane, razvoj romskih medija je i dalje u povoju imajući

Rekoč

"BROKEN SILENCE" - SCENA IZ FILMA ORHANA GALJUŠA

u vidu to da tek treba posvetiti dovoljno pažnje opštim problemima, prioritetima romskog života, kao što su obrazovanje, zapošljavanje, kultura, jezik, emancipacija u opštem smislu, politička participacija, socijalna isključenost i diskriminacija, kao i pozitivnim primerima.

ROMSKI MEDIJI / MEJNSTRIM MEDIJI

Romski mediji nisu motivisali međunarodnu publiku da se u značajnijoj meri bavi životom Roma. Istovremeno, romski mediji uopšte nisu izgradili vodeću ulogu u stvaranju javnog mnjenja kod Roma. Romski mediji, naročito romska štampa, ne mogu da se pohvale da su najbolji u pružanju usluga, najbolji producenti i arhivisti detaljnih informacija o romskom životu. Oni još uvek nisu uspeli da uspešno promovišu fer i istinito prikazivanje Roma u mejnstrim medijima. Jednom prilikom, upoređujući kako Romi izgledaju iz tačke gledišta mejnstrim medija u Evropi, odgovorio sam na sledeći način: ako bi to bilo pitanje odnosa dve države, one bi najverovatnije prekinule diplomatske odnose, ako ne i započele rat! Ljudi su naučili da reaguju protiv antisemitizma, ali ne i protiv anticiganizma. Anticiganizam je uobičajen u popularnoj štampi kao tema koja donosi profit. Romi postaju deo eksperimenta u kojem novinari vežbaju veštine pisanja sa mržnjom i zlom.

Po mom mišljenju, ključni problem je to što romska štampa još nije ozbiljno shvatila da je neophodno da bude medijski zagovornik romskih naselja, getoa i ulica. Mejnstrim mediji nisu uključili važne romske teme delimično zbog toga što se romska štampa nije borila za inkviziciju. Novinari i urednici romske štampe retko saraduju sa kolegama iz mejnstrim medija, stručnjacima koji predaju u školama novinarstva, sa muzejima, bibliotekama, arhivima, nacionalnim ili međunarodnim novinarskim udruženjima. Sve ovo važi i za radio i televizijske

programe namenjene Romima ili one koje uređuju romski novinari. S druge strane, Romi ne snose svu krivicu: mejnstrim štampa uglavnom ne poštuje romsku štampu i gotovo nikada je ne citira.

NEISKUSTVO

Nedostatak obrazovanja u oblasti novinarstva kod Roma ogleda se, na primer, u pravljenju romskih radio programa koji su i dalje pretežno muzički. To što romski mediji još uvek nisu preuzeли vodeću ulogu u prikazivanju pravog života Roma mejnstrim novinarima i široj publici, može se pripisati nivou obrazovanja i iskustva urednika i novinara romskih medija. Međutim, fondacije koje se bave manjinama i njihovim medijima konačno su dotakle i problem romskih medija: organizovano je nekoliko konferencija i treninga o medijima, čak i škola, a to može da bude katalizator promena.

RADIO: POVRATAK PATRINA

Romi nemaju sredstva sopstvene države namenjena pružanju informacija vezanih za Rome. U nedostatku toga, tragamo za modernim sredstvima komunikacije koja bi mogla da budu autentična i efikasna kao patrin. Radio ima najviše potencijala za ispunjavanje ove uloge. Romski radio može i treba da pruža romskoj zajednici informacije koje su joj neophodne. Jedna od glavnih prednosti radio stanica jeste da one mogu da budu aktivni forum za razmenu. Tu su prvi pionirski koraci načinjeni tek nedavno i to na lokalnom nivou. Romski radio programi su zbližili Rome, kao i Rome i ne-Rome. Tako što je učinio normalnijim javno korišćenje romskog jezika, radio - i ovde ne mislim na državne medije već lokalne romske radio stanice i programe – je doneo novo dostojanstvo i status jeziku, a osim toga je upoznao ne-romsku publiku sa zvukom romskog jezika.

PROGRAM ZA PROMENE U ROMSKIM MEDIJIMA

Za razvoj radio i televizijskih programa neophodan je akcioni plan sa hitnim kratkoročnim preporukama. Mnoge romske televizijske stanice, na prvom mestu, treba da imaju savetnika za obuku članova redakcije, novinara, producenata i tehničara. Ova osoba ili osobe bi trebalo da rade u samoj medijskoj kući, a opšti cilj bi trebalo da bude poboljšanje kvaliteta i kvantiteta domaće produkcije. Srednjeročno i dugoročno, neophodno je da većina stanica poboljša opremu i ima pristup stručnoj podršci koja im je neophodna da bi radili profesionalno.

Miloš Baković-Jadžić, Centar za političke emancipacije, Beograd

EKONOMSKA DEREGULACIJA I PRIVATIZACIJA MEDIJA

**EKONOMSKA DEREGULACIJA JE JEDAN
OD OSNOVNIH STUBOVA KOJI DRŽE
POREDAK NEOLIBERALNOG KAPITALIZMA.
POD NJOM SE PODRAZUMEVA UKIDANJE
ZAŠTITNIH BARIJERA UPERENIH PROTIV
NEKONTROLISANIH PRIVREDNIH AKTIVNOSTI
PRIVATNIH EKONOMSKIH AKTERA.**

Te aktivnosti, kojima je isključivi cilj privatizacija profita, u prošlosti su često – putem stihiskog delovanja slobodnog tržišta i borbe za teritorije i

sirovine – dovode do velikih sukoba, poput I i II svetskog rata. Poučen tim iskustvima, veliki broj svetskih vlada je u periodu posle II svetskog rata ustanovio izvesne mere s ciljem regulisanja slobodnog tržišta, npr: oporezivanje bogatih društvenih slojeva, širenje javnog sektora, pomoć siromašnima, itsl. Mnoge države su te mehanizme i institucije stvarale i razvijale kako bi sačuvale društvo od pogubnih posledica koje proizvodi bespoštredna tržišna borba svih protiv sviju.

Ipak, vlasnici kapitala i desničarske političke opcije su uspeli da u ideoološkoj borbi 1970ih ponovo nametnu ideju jačanja slobodnog i neregulisanog tržišta kao navodno rešenje za krizu u koju je kapitalizam ponovo upao. Time su umanjili snagu radničkih klasa kapitalističkih država, te virusom ovih ideja „zarazili“ društva tzv. realno postojećeg socijalizma. Kad su se ona urušila 1990ih, neoliberalizam kreće u svoj globalni pobednički pohod, a jedno od najjačih oružja mu je bila upravo ideja ekonomske deregulacije. Direktna posledica forsiranja takvih politika na evroazijskom Istoku jeste privredni kolaps mnogih bivših socijalističkih država. Na evroatlantskom Zapadu posledice deregulacije su se videle najjasnije u bizarnim finansijskim špekulacijama koje su otškrinule vrata aktuelne ekonomske krize jer je na deregulisanim finansijskim tržištima mogao divljati ko kako stigne. Ekonomska deregulacija spada u one neobične socio-ekonomske fenomene kojima su elite pripisale čudesno svojstvo

da navodno predstavljaju lek za bolesti koje sami izazivaju. Tako je sve aktuelnija priča o potencijalno gigantskom projektu TTIP (Transatlantski sporazum o trgovini i investicijama) kao novoj i najdubljoj fazi deregulacije koja može uticati na čitav svet i to logikom „harmozizacije naniže“.¹

Kakve to sve veze ima sa medijima? Medijska sfera je jedno od polja na kojima se jasno vide rezultati deregulacije i privatizacije. Medijska liberalizacija na našim prostorima, krajem SFRJ, vodila je tabloidizaciji i etnicizaciji medija. Loši trendovi su ojačani represijom nad medijima tokom 90ih u Srbiji. Očekivanja su bila da će nakon 2000. godine zavladati medijske slobode. Naravno, nemoguće je sporiti da je situacija pod Miloševićevim režimom bila vrlo loša kada je u pitanju medijski život. Ono što nas treba danas da zanima jeste: koliko je situacija bolja i u kom smislu? Šta nam je donela liberalizacija i privatizacija medija? Nije mali broj medijskih radnika i analitičara koji zaključuju da je u 1990im cenzura bila otvorenija, dok danas imamo meku cenzuru ili čak autocenzuru, kao i da je tada bilo jasnije šta su režimski a šta opozicioni mediji, a da je danas, pod plaštrom tvrdnje da su svi mediji nezavisni, upitno da li takve razlike uopšte ima – možda zato što nema ni ideološke razlike između postojećih političkih opcija u Srbiji.

Sa rastom ekonomске krize, priče o nastavku privatizacije medija u Srbiji postale su ponovo aktuelne. Neophodnost privatizacije pravda se nedostatkom novca za subvencije medijima koji, odbijajući da tržišno posluju, navodno sprečavaju one koji žele da rade profesionalno i da od toga žive. Međutim, iskustva sa dosadašnjom privatizacijom medija govore nam da čak iako vlasnik više nije država ili opština, medijski sadržaj ostaje pod uticajem političko-ekonomskih centara moći. Nedavno usvajanje (leto 2014.) novih medijskih zakona koji predviđaju potpuno povlačenje države iz preostalih neprivatizovanih medija, pratile su tvrdnje državnih funkcionera da će privatizacija učiniti medijski sadržaj nepristrasnim, a novinarima i novinarkama pružiti podsticaj za objektivan i kritički način izveštavanja javnosti. Istina je drugačija: privatno vlasništvo nad medijima nije garant objektivnosti. Mnogi primjeri iz sveta globalnih medija govore nam upravo suprotno.² Dodajmo tome još i činjenicu da većina zaposlenih u medijima u Srbiji (posebno privatnim), ima veoma male plate i da sve teže može da živi od svog rada, te da je izložena pritiscima iz različitih formalnih i neformalnih centara moći.³

---

¹ *Le Monde Diplomatique, hrvatsko izdanje, jun 2014, str. 1-9.*

² Robert McChesney, *Novinarstvo, demokracija i klasna borba*, dostupno na: <http://www.slobodnifilozofski.com/2011/03/robert-w-mchesney-novinarstvo.html>

³ Marko Miletić, *Nema slobodnih medija bez slobodnih novinara*, dostupno na: <http://www.masina.rs/?p=492> Posebno vid. deo razgovora sa Draganom Čabarkapom, predsednikom Sindikata novinara Srbije (SINOS).

Reko

Ipak, unutar nekih novinarskih udruženja se smatra da je privatizacija nužno rešenje, pre svega kako bi se uspostavili ravnopravni uslovi na tržištu, ali i kako bi se onemogućio neprimereni politički uticaj vladajućih struktura na medije. S druge strane, upozorava se da je neophodno učiniti sve kako bi se mediji koji su do sada radili u javnom interesu sačuvali od propasti. Kontradikcije uočljive u ovim stavovima odraz su opšte ideoološke konfuzije u društvu. Strah od privatizacije medija je opravдан, jer je najveći deo do sada privatizovanih javnih glasila propao zbog nezainteresovanosti novih vlasnika za njihovu osnovnu delatnost

– više su ih interesovale nekretnine tih preduzeća nego informisanje javnosti. Privatizacijom će se možda zaustaviti uplitanje političara, ali šta će sprečavati privatni kapital da takođe utiče na uređivački politiku i koncepciju? Rešenje nije u privatizaciji, već u demokratizaciji celokupnog javnog sektora. Kada jednom prepustimo medije privatnom kapitalu više nema ni načelnu mogućnost da utičemo na njihov rad.

I unutar EU na medijskom polju postoji veoma raznolika praksa. U velikom broju zemalja članica postoje medijska glasila u državnom i vlasništvu lokalnih samouprava. Zanimljivo je da su u svim zemljama koje nama preporučuju privatizaciju svega, pa i medija, glavne medijske kuće u državnom vlasništvu ili barem svugde postoji jak i ozbiljan državni servis kojem namena i funkcija i nije da stvara profit, već da narod obrazuje i informiše.

Da li će mediji u Srbiji završiti u rukama političkih stranaka i stranačkih tajkuna? Početni signali otvaraju i pitanje porekla imovine!

Submitted by admin on 5. decembar 2014. – 1:09 PM

No Comment

[Tweet](#) 3 [Follow](#)

Autor: Nedim Sejdinević

Da li će izlazak države iz medija u Srbiji, odnosno privatizacija preostalih 80 i neto medija[1] u javnom vlasništvu, već na početku procesa doživeti potpuni slom, odnosno proizvesti upravo suprotan efekat od očekivanog? Verovatno hoće ako se obistine najave da su političke stranke vlasti, među njima i one ekstremističke, zainteresovane da pokupi ovu javna glasila. Pored njih, i tajkuni bliski vlasti. Umesto da se, izlaskom države, razvija medijski pluralizam i ukine neposredni politički uticaj – mediji će, ako se ostvari ovakav scenario, biti stavljeni u ruke onih koji trenutno imaju veliku političku moć i uticaj na medije, a koji nikako nisu prepoznati kao prijatelji medijskih sloboda.

Krajem novembra dnevni list na madarskom jeziku [Madar so](#), izvestio je da je za kupovinu Radio Subotice, veoma značajnog višejezičnog medija sa dugom tradicijom koji emituje program na pet jezika, zainteresovan izvršni Danijel Kulacić. Kulacić je, inače, član desničarske organizacije/partije Treća Srbija, koja je nastala iz ekstremističkog pokreta Dveri, i koja vlaže u glavnom gradu Vojvodine Novom Sadu, u koaliciji sa Srpskom naprednom strankom Aleksandra Vučića. Njegova firma Feedback Consulting & New Media Production doo[2], koja je iskazala zainteresovanost za kupovinu medija prethodno je za vlasnika imala Aleksandra Đurdeva, jednog od osnivača Treće Srbije. Doveden se sada nalazi na mestu „pomoćnika direktora za operacije“ Javnog komunalnog preduzeća Informatika iz Novog Sada, a ovo preduzeće se smatra bogatim, jer kroz sistem objedinjene naplate prikuplja i distribuira novac Novosadana za celokupne komunalne usluge. Kulacić je inače izdavač besplatnog novosadskog nedeljnika Novine novosadske (list je praktično glasnik Treće Srbije).

Prema navodima Madar soa, Danijel Kulacić je zainteresovan da kupi i Radio Regije iz Bačke Topole, koja je takođe višejezični medij. Madar so ukazuje na to da su on i njegova supruga poznati po „osnivanju tanomskih udruženja koja potom dobijaju novce za realizaciju raznih projekata“, podsjećajući na slučaj

DESICA DAJE PRVE PONUDE U PRIVATIZACIJI MEDIJA U VOJVODINI - IZVEŠTAVANJE I POČECI OTPORA

Nikola Radić Lucati, saradnik REKC

PROJEKCIJE RASNE I SOCIJALNE DEPOLITIZACIJE MANJINA - SLUČAJ ROMA U SRBIJI

**KATEGORIJE PROCENE PARTICIPACIJE
ROMSKOG DRUŠTVA KAO ŠTO SU: UČEŠĆE
U POLITIČKOM ŽIVOTU, OTVORENOSTI
EDUKACIONOG SISTEMA NA SVIM NIVOIMA,
PRISTUP ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI,
OSTVARIVANJE RADNIH, SOCIJALNIH,
KULTURNIH I ŠIRIH GRAĐANSKIH PRAVA,
RASPADAJU POD PRITISKOM NEO-LIBERALNE
EKONOMSKE POLITIKE KOJA GENERIŠE DALJI
NEO-FEUDALNI ODNOS NA MARGINAMA
SRPSKOG VEĆINSKOG DRUŠTVA.**

Proces depolitizacije nije proizvod društvenih procesa, ni kulturnog nasleđa. On je svesno vođena, savremena politika koja ima za cilj da fizički isključi nepoželjne populacije iz političkog procesa. Ova politika se generiše na više tačaka u srpskom društvu i opstoji bez obzira na odnose snaga na političkoj sceni. Medijska, danas već u potpunosti tabloidna scena, zavisna pre svega od partijskih kontrolnih mehanizama, od kojih su samo neki ekonomski, i sve češće direktnom političkom cenzurom i klasno-svesnom neo-liberalnom uređivačkom politikom napada manjinske nacionalne, verske i socijalne grupe, najavljujući i racionalizujući široj javnosti nove parametre restriktivnih socijalnih i rasnih politika.

Kao glavni kanal za primenu političke i ekonomske moći, mediji u Srbiji aktivno generišu tačke socijalnih sukoba, afirmišući pun dijapazon desnih političkih činilaca od tradicionalističkih, preko liberalno-ekonomske, klerikalno-političkih, do punog neo-nacizma sa svim nivoima diskriminacije, getoizacije i političkog nasilja. Razvoj medija kao generatora depolitizacije manjinskih političkih subjekata i njihova dalja uloga u usmeravanju klasno/nacio/rasno-svesnog političkog nasilja je u post-socijalističkom periodu podstican isprva kao korisno oruđe u kulturno-političkoj borbi, a potom je usmeravan decentralizovano, ali reakcionarno i klasno - jedinstveno sredstvo sprovođenja represivnih socijalnih i nacionalnih politika.

Konstanta generisanja rasnih politika je njihova regionalna internacionalizacija pridruživanjem multilateralnoj politici EU i institucionalizovanjem restrikcije migracija, kao i redefiniciji azila i prava na azil, kojima su dodatno opterećeni međunarodni odnosi. Kršenje manjinskih prava, zapravo njihovo definisanje isključivo u domenu manjinske politike državno-represivnog aparata kao predstraže FRONTEX programa EU je moralo da prođe više faza u pripremi javnosti za podršku promene u nacionalnoj politici prema manjinama i migracijama. Medijska podrška ovom otvorenom kršenju povelja o osnovnim pravima UN, je u Srbiji sprovedena kao odbrana "belog Šengena", ekskluzivnog viznog režima za većinsko, "belo" stanovništvo. Ovaj, pre svega medijski, napad na migratornu manjinsku populaciju se kontinuirano vrši formom zamene teza predstavljajući pasivne migrante, žrtve protivpravne i neustavne anti-migratorne politike kao agresore koji samim činom emigracije i traženjem azila ugrožavaju status države kao "sigurne zone".

U Beogradu ima 200 vehabija, na Vojnom putu imaju svoj mesdžid

V.C. S. - Z. U. | 15. mart 2014. 21:30 | Komentara: 23

Pobornici vehabizma regрутују се по целој Србији, а један број њих озбиљно је укључен у трговину дрогом. Осим у Пазару и околини, све их је више у Новом Саду, Лозници... За Сирију највише врбују неуке Роме

[Препоручено](#) [Подели](#) 30 [Tweet](#) 0 [G+1](#) 0

**MILITARIZACIJA ROMA KLEVETOM - NEOSNOVANO
POVEZIVANJE ROMA SA VEHABIZMOM I RATOM U SIRIJI
- JEDNA OD VESTI PLASIRANIH DA KAO AKTIVAN LINK
OSTAJU POVEZANE SA DRUGIM VESTIMA O ROMIMA U
SRPSKIM MEDIJIMA**

Zahvaljujući ovakvoj definiciji odnosa, kroz saopštenja ministarstava i državne medije, Srbija je više puta alarmirala svoje građanstvo na "opasnost od gubljenja belog viznog režima" prema EU, koja je sa svoje strane proglašila Srbiju "sigurnom trećom zemljom" u čije se zatvore i "centre za azilante" se mogu deportovati "lažni" azilanti i skladištiti na neodređeno

vreme. Ovime su političke i ekonomске elite u Srbiji stekle pre svega legitimaciju za širenje svih vrsta represivnih politika bez bojazni da će status "zemlje kandidata" biti ugrožen političkom, medijskom, klasnom ili rasno-nacionalističkom represijom ili biti suočen bilo kakvim zahtevom za poštovanje demokratske procedure, nacionalnih, socijalnih i drugih prava. - Proizvod medijske rekonstrukcije prava na migraciju i prava na azil je država zbog koje ne možete tražiti azil i kojoj je dopušteno da radi šta hoće.

U ovom kontekstu treba gledati i ponašanje države prema postradalima od poplava, izbacivanjima iz hotela i prihvavnih centara, uskraćivanje hrane, vode i medicinske pomoći, kao i slučajeve kolektivnog kažnjavanja svih raseljenih lica "zbog kriminalnog ponašanja Roma". Na istom opštem obrascu je počivala i proizvodnja nereda anti-romskih demonstracija i napada na decu u naselju Kamendin, izvedena na podstrek tadašnje gradske vlade. Sve ove

**JOBBIK I MAĐARSKA GARD A MARŠIRAJU SA BAKLJAMA KA ROMSKOM GETU U
MAĐARSKOJ** PHOTO: LEIGH PHILLIPS

"državne akcije" su organizovane i medijski pripremljene na raseljavanju naselja Gazela 2009 i Belvil 2009 i 2012. Medisjka kampanja za prihvatanje segregacionih naselja koja je usledila po raseljavanju Roma iz centralnih gradskih oblasti, je obuhvatala i neutralan tretman stalnih, anti-romskih demonstracija dobro organizovanih od neo-nacističkih grupa u Resniku i Makišu 2012, kao i kratkotrajno praćenje fizičkih napada na Rome u istom periodu.

Jedan od novijih primera državnog aparata unutar EU oslobođenog krivične i političke odgovornosti je i primer Mađarske koja uvođenjem projekcije sile ekstremne desnice na teritoriju i stanovništvo Srbije, pre svega otvaranjem stalnih kancelarija neo-nacističkih

Vlada Republike Srbije

Vesti

Vlada Srbije

[Najave i obaveštenja](#)[Aktivnosti premijera](#)[Aktivnosti potpredsednika](#)[Aktivnosti Vlade](#)[Saopštenja Vlade](#)[Saopštenja ministarstava](#)[Dokumenti](#)[Konferencije za novinare](#)[Intervjuji](#)[Kosovo i Metohija](#)[Ekonomija](#)[Politika](#)[Stop korupciji](#)[Kultura i vera](#)[Sport](#)[Linkovi](#)

Početna strana > Vesti > Vlada Srbije > Saopštenja ministarstava > Krivična prijava zbog izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje

Krivična prijava zbog izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje

Beograd, 4. decembar 2014. godine – Ministarstvo unutrašnjih poslova Vlade Republike Srbije saopštilo je da su pripadnici Uprave kriminalističke policije izvršili pretres stana i drugih prostorija koje koristi V. V. (1985) iz Beograda, u cilju prikupljanja materijalnih dokaza zbog postojanja osnovane sumnje da je ta osoba izvršila krivično delo izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti.

Postupajući po naredbi sudije za prethodni postupak Višeg suda u Beogradu i zahteva za prikupljanje potrebnih obaveštenja Višeg javnog tužilaštva - Posebnog odeljenja za borbu protiv visokotehnološkog kriminala, nakon pretresa stana sa V. V. je obavljen razgovor u svojstvu građanina.

Postoje osnovi sumnje da je ona, na više internet blogova, postavila tekst pod naslovom "Hologram matriksa projektovanog Ciganistana", kojim se u negativnom kontekstu govori o romskoj nacionalnoj manjini u Srbiji.

Nakon prikupljanja dodatnih obaveštenja, protiv V. V. će biti podneta krivična prijava postupajućem Višem javnom tužilaštву, navodi se u saopštenju.

Najnovije vesti

[Sport](#)

Teodosić među pet najboljih košarkaša Evrope 2014. godine | [26.12.2014.](#)

[Aktivnosti premijera](#)

Pokrenuta proizvodnja na kopu "Tamnava-zapadno polje" | [26.12.2014.](#)

[Aktivnosti premijera](#)

Veliki prostor za unapređenje saradnje sa Južnom Korejom | [25.12.2014.](#)

[Aktivnosti potpredsednika](#)

Otvoren Festival dečje muzike "Medela čarolija 2014" | [25.12.2014.](#)

[Konferencije za novinare](#)

Odbijen predlog sindikata prosveti za mesečnu pom | [25.12.2014.](#)

ZAKON SE, IPAK SPROVODI U SLUČAJEVIMA NAJTEŽIH OBLIKA GOVORA MRŽNJE: "...IMAJUĆI U VIDU DA JE UKUPAN BROJ STANOVNICKA U SRBIJI MALO VIŠI OD SEDAM MILIONA, BROJKA OD MILION ZVANIČNO I NEZVANIČNO NASTANJENIH CIGANA DELUJE PRILIČNO ZABRINJAVAĆE, A AKO TOME DODAMO I IZUZETNO VISOK NATALITET OVE POPULACIJE (U PROSEKU PETORO DECE PO JEDNOM RODITELJU), „URBANA LEGENDA“ PRESTAJE DA BUDA LEGENDA I OSTVARUJE SE NAŠ NAJVEĆI KOŠMAR. ...” -TEKST NAPADA NA ROMSKU MANJINU U CELINI SE PRENOSI NA TABLOIDnim I KLEROFaŠTISTICkIM PORTALIMA U SRBIJI, SA KOJIH JOŠ NIJE UKLONJEN, I PROTIV KOJIH SE, ZA SADA NE VODI KRIVIČNI POSTUPAK.

partija (Jobbik) i pokreta (64 županije), koji ne priznaju teritorijalni integritet i suverenitet Srbije na severnoj trećini njene teritorije, kao ni Rumunije, otvoreno tražeći reviziju Trijanonskog sporazuma na kojem je počivala stabilnost cele regije, njena nacionalna tolerancija, i puni spektar ljudskih prava. Mađarski nacionalistički intervencionizam u Vojvodini predstavlja posebnu opasnost po romsku manjinu, budući da uvodi radikalizaciju rasnog tretmana drugih manjina i dovođenja njihovog u ravan sa mađarskim neoliberalnim modelom permanentne egzistencijalne fizičke ugroženosti, ekonomski represije i kulturne potčinjenosti. U ovom smislu, govor mađarskog premijera Orbana o “neliberalnoj državi”

Rekc

СРБИНЕ, ОРГАНИЗУЈ СЕ!

ЗАШТИТИ СВОЈЕ БЛИЖЊЕ И СВОЈ ЗАВИЧАЈ!

ивља циганска насеља сада се налазе недалеко од твог дома. Број становника ових насеља расте из месеца у месец. Неће проћи још много времена, а она ће постати део твог комшијука. Сада се налазе на удаљености од јола километра, али ускоро ће бити под твојим прозорима, на твоме прагу.

Према спољашњем изгледу ових дивљих циганских насеља закључујеш и сам до каквих последица њихово ширење може довести. Она ће у твој крај донети све оно што не желиш у својој близини: нехигијену, смеће, фекалне воде, несносан смрад. Честе свађе и туче, као и гласна циганска музика, ствараће константну буку. Људи из циганских насеља донеће са собом своје навике и уобичајен начин живота, а то значи пораст криминала и насиља у твом крају. Твоја деца и имовина више неће бити сигурни као раније. На крају ћеш пожелети да продаш свој стан и напустиши то нехумано окружење, али то више неће бити могуће. Цена квадратног метра твог стана или куће, коју си својим радом и муком изградио, изгубиће некадашњу вредност. Нећеш више имати коме да их продаш јер нико неће желети да живи у непосредној близини циганског насеља.

Бежање из насеља, односно од тог проблема, тада неће бити могуће. Зато је неопходно да већ сада, заједно са твојим комшијама, решаваш овај проблем, путем јавних апела, петиција и протеста, док је то још увек могуће.

Сачувай свој дом, своју породицу, свој крај. Организуј се.

СРБСКА АКЦИЈА
SRB-AKCIJA.ORG

БОГ
НАЦИЈА
РАД
srb-akcija.org

**LETAK "SRBSKE AKCIJE" (SA), NEO-NACIŠTICKE
ORGANIZACIJE KOJA ŠIRI MRŽNJU PREMA ROMIMA
JE ZA SADA, REZULTIRAO BEKSTVOM DELA
ORGANIZATORA OVE AKCIJE**

Tek sa masovnim napadima "nepoznatih napadača" koje policija ne sprečava niti ometa, na Albanske radnje u Vojvodini Oktobra ove godine, počinju prvi stidljivi glasovi neslaganja i prvi put se spominje stara, poznata reč - kristallnaht. Ovaj jezivi ishod popustljivosti države prema neo-nacizmu iz susedne države koji je podstakao razvoj i stvorio uslove za upotrebu domaće neo-nacističke političke sile će imati odlučujuću ulogu u međunacionalnim odnosima u Srbiji.

Trenutno stanje, kao i tendencije razvoja medijskog sistema generisanja društvene

treba shvatiti i kao politički program, i kao poziv na akciju desnice u medijskoj i političkoj pripremi terena u Srbiji i Rumuniji.

Bar tri poslednje srpske vlade imaju u ovom smislu problematičan, snishodljiv stav koji ne brani suverenitet države na njenoj teritoriji, kao što ne štiti prava građana, pa ni manjina. Pozivajući se još uvek na kaluzulu o "nepostojanju otvorenih teritorijalno-bezbednosnih pitanja ni sa jednom članicom unije", neophodnu za pridruživanje Srbije EU, država Srbija je nemoćna pred ucenom Orbanove vlade koja je u poziciji da blokira pridruživanje Srbije EU. I tako, nepoznati ljudi vrše napade na Rome i druge majnine, a država ne sprečava neonacističke marševe u centrima svojih gradova, medijsko pokrivanje ovih događaja je blago i neutralno, u kontekstu kulturnih i političkih prava mađarske i nemačke manjine.

diferencijacije je od izuzetne važnosti za analizu stanja manjina i mapiranje prostora za akcione planiranje efektivnih odgovora na ove izazove.

Potrebitno je regionalno organizovati media monitoring kao stalni element pripravnosti romske, a i drugih manjinskih zajednica. Ova delatnost bi mogla biti radjena zajedno sa drugim majinskim zajednicama, ali i drugim društvenim grupama izloženim medijskom progona - studentskim i sindikalnim organizacijama, pre svega. Ova organizacija bi se mogla baviti internacionalizacijom težih slučajeva medijskih progona manjina. Formiranje nezavisnih manjinskih i regionalnih medijskih organizacija sa autorima sadržaja i tehničim sredstvima same zajednice.

Sledeći nivo aktivnosti je pravni - predlog novog, oštrijeg zakona o politički motivisanom nasilju bi morao biti ponuđen skupštini na usvajanje, od strane nacionalnih saveta, uz precizno određene klauzule namenjene zaštiti manjina od medijskog progona. Formiranje organizacije za pravnu zaštitu žrtava diskriminacije i progona, kao i gonjenje počinilaca. Ova organizacija bi se mogla baviti u krajnjoj instanci i pravnom internacionalizacijom najtežih slučajeva.

Rad na edukaciji i prevenciji širenja nacionalne, rasne i verske mržnje je takođe odgovornost same zajednice. Ona je ta koja treba da podnese predlog obavezujućih paketa mera i scenarija reagovanja ministarstvima obrazovanja i sporta. Formširanje posebne anti - diskriminacione organizacije manjina, po strukturalnom uzoru na obrazovni deo Anti defamacione lige, kao i specijalnih komisija za dugotrajno praćenje rada problematičnih obrazovnih ustanova. Učešće u širim antifašističkim i komemorativnim organizacijama i inicijativama koje politički strukturiraju politike sećanja koje se odnose i na majinske zajednice. Formiranje nezavisne interpretacije istorijskog narativa unutar same manjinske zajednice, kao korak ka ultimativnoj samo-emancipaciji i formiranju ustanova kao što su istorijsko - etnografske zbirke, spomen-obeležja i udžbenika.

Ovo su samo neki od predloga koraka koje iz svog iskustva vidim kao neohodne preduslove za transformaciju situacije u kojoj se romska zajednica Srbije danas nalazi.

MEDIJI I ROMSKI AKTIVIZAM

U MODERNIM DRUŠTVIMA U VELIKOJ MERI VAŽI PRAVILA DA NEKE POJAVE NEMA AKO NIJE OBHUVAĆENA I PREDSTAVLJENA U MEDIJIMA. MEDIJI MOGU DA PRIKAŽU SVAKI FENOMEN NA RAZLIČITE NAČINE, STAVLJANJEM U RAZLIČITE OKVIRE, TE POVEZIVANJEM POJAVE SA ODREĐENIM KONTEKSTIMA I ASOCIJACIJAMA.

Sve su to dobro poznati medijski diskursi. Koristeći ih, mediji formiraju, i u velikoj meri određuju, predstave javnosti. Budući da je čine i

birači na izborima, stavovi javnosti utiču na to koje će teme postati politički bitne i kako će im politika pristupati. Napori za rešavanje raznih problema, pa i socijalnih kao što je, na primer, beskućništvo, moraju da uključe trud ka stvaranju odgovarajućih medijskih diskursa, odnosno, načine predstavljanja problema koji će mobilisati politiku da ih rešava.

Ono što je jedan od glavnih problema kada je odnos medija i Roma u pitanju jeste to što tekstovi i prilozi Romima veoma retko daju „mogućnost glasa“, oni veoma retko imaju priliku da lično govore o svojim problemima, životima, razmišljanjima, željama ili su predstavljeni na krajnje senzacionalistički način, što je možda još gore. Često se o njima govorilo, a i dalje je takav slučaj, kao o kolektivnom akteru, kao da su svi jednaki. Vrlo često se o Romima piše/govori kao „njima“, onima koji su problem, loši, lenji itd, a o čitaocima/gledaocima kao „nama“ koji smo dobri, obični građani i apsolutno nemamo nikakvu odgovornost što neki ljudi, na primer, žive bez krova nad glavom i osnovnih prava na dostojanstven život, stvarajući između „nas“ ogroman jaz. To veoma lako, indirektno, vodi ka stvaranju negativne slike, što je odlična podloga za njihovu diskriminaciju. Naravno postoji i neki svetli primeri koji se trude da ovu sliku promene, ali procenat takvih novinskih članaka/vesti/priloga je zaista nizak.

Važno je razvijati diskurs Roma kao aktivnih ljudi koji imaju svoje stavove i treba/žeze

da učestvuju u društvu u kome žive. Zato nam je potrebna podrška javnosti i, ako želimo rezultate, moramo raditi na informisanju i formiranju nama naklonjene javnosti – ne smemo se osloniti na postojeće medije i njihov način rada, već je bitno edukovati i jedne i druge i predstaviti ovaj fenomen iz drugačije perspektive.

To, naravno, nije pojava samo po sebi već je fenomen koji svi zajedno stvaramo upravo kroz razgovor o njemu.

ŠTA KADA NEMAMO PRISTUP MAS MEDIJIMA?

Mi moramo postati medij. Danas, kada informacija sa jednog kraja planete stigne na drugi za samo par sekundi, kada je internet sve dostupniji svima, kada ne moramo „da poznajemo nekoga“ da bismo dobili nekoliko minuta u etru.

Kada razmišljamo o društvenim mrežama kao što su Twitter ili Facebook obično nam na prvu loptu ne padnu na pamet društveni pokreti koji se bore za pravdu ili za okončavanje nekih sukoba. Da li ove mreže imaju potencijal da postanu više od prostora koji promoviše konzumerizam i kulturnu hegemoniju? Zamislite kako bi radnički, građanski, ženski pokreti iz prošlosti izgledali da su imali sve ove tehnološke resurse koje mi imamo danas! Zamislite na koji način bi Martin Luter King ili Cezar Čavez koristili Facebook, MySpace, Twitter i YouTube. Da li društvene mreže zaista mogu biti iskorišćene kao alat za građenje društvenih pokreta koji doprinose uspostavljanju pravde i rešavanju sukoba?

Da je Fejsbuk država, bila bi među najvećim i najrazvijenijim na svetu. To je ilustracija današnjeg sveta. Ova tvrdnja se pojavila pre nekoliko godina u inostranim digitalnim časopisima, a veoma je argumentovana. Samo u Srbiji profile na Fejsbuku danas ima oko 3,8 miliona ljudi. Slično je i sa ostalim društvenim mrežama. Posebno među mlađom populacijom.

Broj mladih koji svakodnevno ne koriste internet je zanemarljiv. Trendovi govore da će internet nastaviti da ulazi u sve segmente života eksponencijalnom brzinom. Očekuje se, na primer, da primarni kanal informisanja i pre kraja ove decenije bude – pametni telefon.

Publika je, dakle, tu, na društvenim mrežama. To govori samo jedno. Mediji moraju da se prilagode i da se publici obraćaju tamo gde se ona nalazi, na način na koji je njoj najprihvatljiviji. To ne znači da se suština novinarstva menja. Ono što se menja jeste tehnologija.

KLIKTIVIZAM

Svi znamo bar za jedan protest koji je pokrenut i organizovan preko interneta, tačnije Fejsbuka, a na kom se pojavilo 10 puta manje ljudi nego što ih je kliknulo „going“. Da li ovo

znači da su društvene mreže neefektivno sredstvo organizovanja?

Apsolutno ne! Obezbeđujući „samo“ 10% od, na primer, 100.000 planiranih protestanata nije mana samo po sebi. Ovo treba posmatrati kao protest na kom se pojavilo 10.000 ljudi a 90.000 ga je podržalo i solidariše se. Potpuno je nerealno očekivati da će svi, koji se prijave na Facebook-u, zaista i doći na neki protest ili demonstracije. Time je informacija proširena, zaineteresovali su se neki ljudi, edukovani su po nekom pitanju, a sledeći put će se možda pojaviti. Društvene mreže zaista imaju potencijal da menjaju način na koji aktivisti, grass root organizacije i organizacije civilnog društva funkcionišu i promovišu svoje aktivnosti. Jedan od najefektnijih aspekata društvenih mreža možda je baš njihova mogućnost da na najbrži način prošire informacije. Ipak, ne sme se uzimati zdravo za gotovo da će društvene mreže uvek raditi u vašu korist. Društvene mreže koriste i vlade, korporacije, kao i druge moćne institucije za širenje svoje propagande i promociju kulturne hegemonije.

Uvek se vodi rat oko javnog mnjenja, a društvene mreže su definitivno novo bojno polje. Socijalne mreže su već promenile način na koji aktivisti, grass root mreže, korporacije, vlade i pojedinci govore i organizuju se oko pitanja mira i sukoba, a čini se da smo tek počeli da uviđamo njihov potencijal. Društvene mreže pružaju mnogo toga, kao što je širenje propagande ali su i alat za organizovanje. U okviru ove borbe, oko pravca u kom će se socijalne mreže razvijati, jedna stvar je jasna, sve je na onima koji žele da promovišu pravdu i jednakost za sve, ali da budu oprezni i pametni u kreiranju pravca u kom žele da idu. Društvene mreže mogu da grade aktivističke mreže i solidarnost širom celog sveta i u tom procesu odigraju ključnu ulogu u stvaranju nove energije i obnavljanje društvenih pokreta.

Kao zaključak, izdvojila bih predlog medijske radionice iz Romske političke platforme definisane 2013. godine u Beogradu:

„POTREBNO JE POLITIČKO ORGANIZOVANJE U ODBRANI OD STEREOTIPIZACIJE NA NACIONALNOJ OSNOVI, I USPOSTAVLJANJE INSTITUCIJA ZA PRAĆENJE I PRAVNE INTERVENCIJE U SLUČAJEVIMA POJAVA ANTICIGANIZMA I DELEGITIMIZACIJE ROMSKOG NARODA. MEDIJSKA ROMSKA MREŽA BI MORALA DA SE USPOSTAVI KAO MREŽA REGIONALNIH MEDIJA I DOPISNIŠTAVA, NE SAMO RADI BORBE PROTIV DISKRIMINACIJE, VEĆ I RADI USPOSTAVLJANJA KOMUNIKACIJE MEĐU ROMSKIM ZAJEDNICAMA U SRBIJI I REGIONU.“

S jedne strane, potreban je prodor u državne i lokalne medije (zakonske mogućnosti su već prisutne), a s druge strane, potrebno je pokretanje i razvijanje romskih medijskih udruženja koja bi radila kako na obuhvatnijem informativnom i obrazovnom sadržaju, tako i na izgradnji sopstvenih mladih medijskih kadrova.“

LICEJIJE

broj 22 // godina 2014 // cena 150 din// Polovinu dobija prodavac // ISSN 2217-1793

Rada Krstanović, saradnica REKC, Izveštaj sa seminara:

“SAMO-REPREZENTACIJA ROMA I MEDIJI: BORBA PROTIV ANTICIGANIZMA”

Romski edukativno kreativni centar (REKC), u saradnji sa regionalnom kancelarijom za Jugoistočnu Evropu Rosa Luxemburg Stiftung (RLS), organizovao je seminar pod nazivom „Samoreprezentacija Roma i mediji: borba protiv anticiganizma“. **CILJ SEMINARA JE BIO DA OKUPI RELEVANTNE UČESNIKE KAKO BI MAPIRALI I DISKUTOVALI O STEREOTIPIMA ANTICIGANIZMA KOJI SE POJAVLJUJU U DRUŠTVU I JAVNOJ SFERI KAO I NJIHOVU VEZU SA SOCIO-EKONOMSKIM I POLITIČKIM PITANJIMA.** Događaju, koji je održan u Hotelu Palas u Beogradu 1. i 2. novembra

2014, prisustvovalo je oko 50 učesnika, romskih aktivista i aktivistkinja iz Vojvodine, južne, istočne i centralne Srbije, kao i gosti iz Nemačke, Izraela, Španije i Holandije.

SEMINAR JE ORGANIZOVAN KAO ZAVRŠNI DOGAĐAJ PROJEKTA U OKVIRU KOGA JE TOKOM 2014. GODINE ORGANIZOVANO ŠEST RADNIH POSETA KRAGUJEVCU, NOVOM SADU I SUBOTICI SA CILJEM DA SE OKUPE AKTIVISTI I AKTIVISTKINJE IZ OVIH GRADOVA KAKO BI UČILI I GRADILI VESTINE ZA RAD NA MONITORINGU I ANALIZI MEDIJSKOG PREDSTAVLJANJA ROMSKE ZAJEDNICE, ANTICIGANIZMA, NJEGOVIH UZROČNIKA I NAČINA ŠIRENJA, KAO I ZA ORGANIZOVANJE MOGUĆIH AKCIJA RADI SUZBIJANJA PREDRASUDA I DISKRIMINACIJE U MEDIJIMA.

U uvodnom delu okruglog stola prisutne su pozdravili predstavnici REKC-a i RLS-a. **Dejan Marković** iz REKC-a je u svom obraćanju objasnio cilj događaja i način rada. Istakao je da su u svakom društvu na delu snage koje imaju za cilj da profitiraju na diskriminacionoj podeli socio-ekonomskih i etničkih grupa. Prema njemu, te snage svoju ideologiju primenjuju kroz politike diskriminacije, segregacije, delegitimizacije i na kraju, otvorenog terora, a tome prethode sofisticirani oblici medijskih pritisaka, defamacije, kulturne stereotipizacije

Roma itd. On je istakao da se ovogodišnji projekat, treninzi i radionice širom Srbije kao i današnji seminar, vode principima Zajedničke romske socio-političke platforme, kao jedinstvenog skupa stavova i metoda delovanja romskih organizacija koje su je usvojile tokom prošlogodišnjeg novembarskog skupa u organizaciji REKC-a. Cilj platforme, podsetio je, jeste uspostavljanje zajedničke osnove za ostvarivanje ljudskih, nacionalnih i socijalnih prava Roma u uslovima političke borbe protiv ugroženosti romske manjine u neoliberalnom okruženju. On je naglasio da se ciljevi romske zajednice u medijskoj sferi mogu ostvariti samo zajedničkim delovanjem sa svim socijalno – progresivnim snagama u društvu.

Boris Kanzleiter, direktor kancelarije Rosa Luxemburg Stiftung za Jugoistočnu Evropu, istakao je značaj ove teme za RLS kao organizaciju leve političke opcije za koju je

romsko pitanje naročito važno jer je često u sprezi sa problematikom rasizma. On je ukazao na važnost teme seminara, s obzirom da mediji služe za reprodukciju rasističkih stereotipa o Romima, ali s druge strane, takođe predstavljaju prostor za povezivanje, antirasističku borbu i emancipaciju. On je posebno istakao aktuelnost teme i u Srbiji i u zapadnoj Evropi u kontekstu jačanja desnih populističkih snaga koje preko medija pokušavaju da učvrste rasističke stereotipe.

Fritz Burschel iz fondacije Rosa Luxemburg iz Berlina održao je predavanje pod nazivom "Anticiganizam u Evropi i njegovi desničarski profiteri", čiji je cilj bio da podstakne diskusiju o tome zašto se anticiganističko raspoloženje toliko dugo održava u Evropi, sa fokusom na situaciju u Nemačkoj, i kako dolazi do odnosa između mejstrim politika, anticiganističkog

raspoloženja građana i neonacističkih pogroma. Činjenice o postojanju veoma raširenog antiromskog raspoloženja u Nemačkoj (što je ilustrovaо nalazima nedavnih istraživanjima), prema njemu, naročito su uznemirujuće kada imamo u vidu da su građani dobro informisani o

progonu i masovnom ubijanju Sintija i Roma u vreme nacional-socijalizma. Anticiganističko raspoloženje nije, međutim, kako kaže, nemačka specijalnost i veoma negativan stav prema Romima može se takođe lako uočiti u odnosu medija i političara širom Evrope. Prema njemu, važno je napomenuti da takav stav nije ograničen na krajnju desnicu, već da je to postao međnstrim u samom središtu društva (o tome svedoče brojni primeri stereotipnog izveštavanja medija i diskriminatorskih izjava političara, kao i otvorenih rasističkih akcija u zemljama širom Evrope). On navodi da u borbi protiv rasizma i diskriminacije veliki problem predstavlja i to što se rasistički motivisani napadi i ubistva retko istražuju kao specifičan vid zločina (iz mržnje) i kažnjavaju kao takvi. Posebno je pomenuo ulogu medija u reprodukciji anticiganizma u društvu, i citirajući Markusa Enda, istakao je da anticiganizam u medijima koristi razne maske koje predstavljaju legitimaciju za diskriminatore ili čak nasilne oblike društvenih akcija. Na veoma izraženu marginalizaciju i diskriminaciju Roma širom Evrope, kako je naveo, upućuje Amnesty International u nedavnom izveštaju ističući, kao posebno problematično, saučesništvo "običnih" ljudi, policije, političara i ekstremne desnice koji se ujedinjuju organizujući proteste i pogrome protiv Roma. Burschel zaključuje da su Sinti i Romi danas postali žrtveno jagnje u društvima Evrope u ekonomskoj krizi. Takođe, s obzirom na alarmantnu situaciju u vezi sa položajem ove manjine, zaključuje da je neophodno da borba protiv rasizma i posebno anticiganizma postane jedan od glavnih dužnosti leve politike u narednom periodu u Evropi.

Potom je govorio **Pedro Aguilera Cortés**, aktivista i bivši član Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI), predstavnik Španije (2008-2013). Najviše je pričao o svojim

iskustvima rada na promovisanju pitanja borbe protiv anticiganizma tokom angažovanja u ECRI, telu Saveta Evrope koje se bavi monitoringom problema rasizma, ksenofobije, antisemitizma, netolerancije i diskriminacije na osnovu rase, nacionalnog/etničkog porekla, boje, državljansta, religije i jezika. Predstavio je šta ova organizacija radi kada je u pitanju borba protiv anticiganizma i diskriminacije Roma (izdavanje izveštaja i preporuka zemljama članicama). ECRI je sastavila poseban dokument Opštu preporuku br 13 (General Policy Recommendation No.13 - RPG) u vezi sa borbom protiv anticiganizma i diskriminacije Roma, usmerenu na antiromsko ponašanje i način njegovog prevazilaženja. Ovaj dokument

nudi i formalnu definiciju anticiganizma (iako, po A. Cortes-u, ovaj termin nije najbolji za definisanje antiromskog raspoloženja i ponašanja) i to je prvi put daje anticiganizam definisan, koliko je to moguće, jasno. Naime, u dokumentu se navodi da je anticiganizam specifičan oblik rasizma, ideologije zasnovane na rasnoj superiornosti, odnosno oblik dehumanizacije i institucionalnog rasizma negovan kroz istorijsku diskriminaciju, koja se izražava, između ostalog, kroz nasilje, govor mržnje, eksploataciju, stigmatizaciju i najflagrantnije vrste diskriminacije. Dokument donosi preporuke državama članicama u specifičnim oblastima važnim za borbu protiv anticiganizma (obrazovanje, zdravstveni sistem, stanovanje i druge oblasti). Kada su u pitanju izveštaji o zemljama članicama koje sastavlja ECRI, istakao je da je važno da se informacije za njih sakupljaju posebno od organizacija civilnog društva jer se vlade obično trude da situaciju predstave boljom nego sto jeste. On smatra da je ECRI dobar kanal za aktiviste i savetovao je učesnicima da koriste resurse ove organizacije kada je u pitanju borba protiv anticiganizma.

Tokom diskusije pričalo se o problemu neadekvatnog kažnjavanja kada je reč o specifičnim delima iz mržnje i o tome da se u sudskim procesima rasistički čin obično ne prepozna

kao takav (u Nemačkoj). Govorilo se i o adekvatnosti samog pojma anticiganizam, koji je, kako smatra **Nikola Radić Lucati**, sam rasistički jer se oslanja na reč ciganizam i trebalo bi više insistirati na (neo)-Nacizmu koji predstavlja podkontekst stavova i ponašanja vezanih za anticiganizam i antisemitizam. Takođe, povela se diskusija o tome da li se nacizam promenio od vremena nacional-socijalizma ili je to ostao, u suštini, isti fenomen. **Ivan Radenković** iz Udruženja romskih studenata iz Novog Sada je istakao da danas svedočimo tzv. kulturnom rasizmu kao jednom novijem fenomenu, formi rasizma koja se ne oslanja na biološke već kulturne specifičnosti grupe. Takođe, otvoreno je kontroverzno pitanje o tome kako bi izgledalo da romska nacija ima svoju državu i da li bi reprezentaciona politika Roma tada izgledala drugačije nego sada. Konačno, govorilo se o potrebi konsolidacije i jačanja leve u zemljama bivše Jugoslavije s obzirom da je na ovim prostorima levica stigmatizovana zbog čega se (prema Burschel-ovim rečima) događa i to da se ljudi u post-socijalističkim zemljama često kriju iza principa ljudskih prava pre nego što će reći da su socijalisti ili levičari.

Valery Novoselsky, osnivač i urednik Romske virtuelne mreže (Roma Virtual Network), održao je prezentaciju pod nazivom "Formiranje stavova o Romima putem online medija". On je istakao rastuću moć elektronskih medija na oblikovanje naših stavova i da tu moć koriste „protivnici“ Roma, ali i da romski aktivisti imaju iste na raspolaganju. Takođe, treba da imamo u vidu da su mediji danas, s jedne strane, postali politički korektniji (makar na površini), ali s druge strane, da su razvili sofisticirane oblike propagiranja mržnje kroz razne medijske kanale. On je naglasio da je romska zajednica verovatno jedina grupa koja je uvek prikazana u negativnom svetlu u elektronskim medijima širom Evrope, a da način

na koji mediji izveštavaju o Romima doprinosi stvaranju i održavanju negativnih stavova i predrasuda prema ovom narodu. On kaže da situacija može da se menja jačanjem uloge romskih medija i veza romskih novinara i aktivista sa međunarodnim medijima, koji treba da utiču na promenu načina predstavljanja romske zajednice. Za to je, zaključuje Novoselsky, potrebna značajna podrška romskim medijskim inicijativama, kao na primer finansijska podrška u okviru strukturnih fondova EU.

Orhan Galjuš, direktor i osnivač Radija Patrin iz Amsterdama, započeo je svoje izlaganje citiranjem poruke Tahara Djaouta, alžirskog novinara, pesnika i pisca, koji je rekao „Ako čutiš, umrećeš. Ako govorиш, umrećeš. Zato govor i umri“, sa porukom da Romi moraju da govore više o svojim problemima, Porajmosu, diskriminaciji, identitetu, načinu organizacije itd. i da reaguju i bore se za svoja prava. Takođe, Galjuš je povezao pitanje informisanja i romske države, citirajući Dragoljuba Ackovića, koji je rekao: „Najefikasnije rešenje za problem informisanja Roma na maternjem jeziku će se realizovati samo stvaranjem vlastite države, sa svim pratećim funkcijama i institucijama. Do tada, Romi su osuđeni da traže rešenja, gde god da ona leže, pod uslovima koje diktiraju drugi, koji imaju malo obzira za njihove potrebe.“ Međutim, Galjuš postavlja pitanje da li je fizičko postojanje romske države zaista jedino rešenje za ostvarenje prava Roma i šta bi bila cena postojanja romske države. Takođe, govorio je o nedovoljnoj organizovanosti romskih medija i važnosti istog jer je to preduslov da se smanji diskriminacija. Govorio je o postojanju ekspertskih i akademskih (ne-romskih) grupa koje se danas bave Romima na način koji donosi štetu i doprinosi širenju

predrasuda (poput rada britanske antropološkinje Judith Okely koja zastupa tezu da Romi nisu posebna etnička grupa već društvena skupina koju povezuju zajednički obrasci u vezi sa

npr. brakom, porodicom – više žena, mnogobrojna deca). Galjuš je zaključio kako aktivizam i romski mediji mogu da doprinesu poboljšanju pozicije romske populacije u Evropi i svetu, ali da je potrebno da se za to koriste svi medijski resursi; da je takođe potrebno koristiti pruženu ruku organizacija koje podržavaju teme važne za Rome (poput RLS), kao i da se traži pristup fondovima (npr. Evropske unije) koji su namenjeni Romima. Na kraju, on je istakao da romski mediji treba da se globalizuju i da se u tome ugledaju na svoje pretke, koji su koristili patrin, drevni oblik komunikacije pomoću koga su romske grupe međusobno delile informacije o okruženju.

U diskusiji u okviru druge sesije govorilo se o neophodnosti izgradnje kohezije romske zajednice i negovanju romskog identiteta. **Stevan Nikolić**, predsednik Edukativnog centra Roma iz Subotice, dao je primer reakcije na lokalne proteste zbog navodne ugrožene bezbednosti od strane Roma, kada su predstavnici Roma organizovali kampanju u kojoj su jasno rekli: „Mi ne podržavamo kriminal“. To je podstaklo diskusiju o tome na koji način romska zajednica treba da odgovori kada sa ovakvi incidenti u pitanju i da li reakcija kojom se distancira od ponašanja svojih sunarodnika može ličiti na izvinjavanje. **Hajdi Barz** iz Berlina je pokrenula pitanje potrebe za jačanjem glasa romske zajednice kada je u pitanju zastupanje romskih pitanja jer se često dešava da ne-Romi govore u ime Roma. **Novoselsky** je naglasio da je potrebno da se ovakav romski glas čuje, ne samo kada je u pitanju reakcija na napad, diskriminaciju ili teror protiv Roma, nego i kada treba o Romima govoriti afirmativno – o njihovom doprinosu u istoriji, kulturi itd. **Nenad Vladisavljev**, iz Udruženja romskih studenata, smatra da je postavljanje problema u vezi sa formiranjem romske države problematično jer

pojave kao što su anticiganizam, rasizam, nacionalizam nastaju upravo u uslovima velike ekonomske nejednakosti (koje proizvodi država) i da umesto pitanja državnosti Roma treba razmatrati položaj Roma u ekonomiji i kako on izaziva anticiganizam i diskriminaciju. Iako je razgovor o romskoj državi možda utopija, Novoselsky postavlja pitanje zašto toj ideji ne bismo dali šansu jer je to još jedan način da se razmišlja o načinima unapređenja romskih prava danas. Poredеći situaciju u vezi sa romskim medijima u Srbiji i Evropi, **Galjuš** je napomenuo da prostor bivše Jugoslavije ima dugu istoriju medijskog organizovanja Roma,

a da, suprotno uvreženim mišljenjima, zapadna Evropa ima velike problema u tom smislu i da ne postoje ni mediji, ni civilni sektor ni institucije koji bi se na pravi način borili za romsku stvar. On smatra da se u pogledu borbe protiv anticiganizma treba ugledati na druge narode koji se bore protiv diskriminacije (Jevreji/ muslimanski narodi) i da postoji potreba da se organizuju i jačaju institucije koje bi predstavljale Rome (npr. na evropskom nivou) jer postojeće nisu dovoljno uspešne u svom poslu.

U okviru treće sesije govorila je **Hajdi Barz** iz Romskog informacionog centra Berlin, koja je predstavila svoj rad o medijskom predstavljanju slučaja romske devojčice Marije koju je policija "pronašla" krajem 2013 u romskoj porodici u Grčkoj i oduzela je samo na osnovu toga što je imala plavu kosu i svetlu put. **Hajdi Barz** je predstavila neke od zaključaka diskurzivne analize kojom se bavila (najviše na osnovu slučaja BBC-evog izveštavanja o ovom slučaju), a to su: cilj tekstova nije bio da se prikaže Marijina sudska nego da se Romi prikažu kao kriminalci, a bela rasa kao žrtva kriminalnog ponašanja Roma; beloputost postaje neka

vrsta fetiša (devojčica se naziva belim anđelom), a njen poreklo se zamagljuje; romski glas (kada uopšte postoji) se delegitzimizuje, a stavovi institucija (npr. policija, humanitarna organizacija) se predstavljaju kao neutralne sudije, čime se učvršćuje „objektivna“ pozicija; o detetu se izveštava kao o misterioznoj devojčici (Mystery Girl/Geister Kind) u nameri da se zamagli njen romsko poreklo, a Romima pripše uobičajena tajnovitost itd. Takođe, uzimaju se iz konteksta fotografije i video snimci na kojima je Marija, sve u službi prikazivanja devojčice kao žrtve, a predstavnika romske zajednice kao kriminalaca.

Miloš Baković Jadžić iz Centra za politike emancipacije iz Beograda, predavač na ovogodišnjim treninzima REKC-a, predstavio je opšti političko-ekonomski kontekst aktuelnih problema, uključujući one u medijskoj sferi. Kao značajan za razumevanje ovih problema, objasnio je pojam ekonomske deregulacije, koji podrazumeva ukidanje zaštitnih barijera koje su uperene protiv nekontrolisanih privrednih aktivnosti privatnih ekonomskih aktera kojima je isključivi cilj privatizacija profita. Istakao je da je medijska sfera jedno od polja na kojima se jasno vide rezultati deregulacije i privatizacije, čiji počeci na ovim prostorima sežu u 1980-e godine, a loši trendovi su ojačani represijom nad medijima tokom 1990-ih godina u Srbiji. Takođe, on postavlja pitanje šta je donela liberalizacija i privatizacija medija nakon 2000. godine, kada se očekivalo da će zavladati medijske slobode. On ističe da nam dosadašnja iskustva sa privatizacijom (a novi medijski zakoni predviđaju potpuno povlačenje države iz medija) govore da privatno vlasništvo nad medijima nije garant objektivnosti. Zaključuje da rešenje nije u privatizaciji, već u demokratizaciji celokupnog javnog sektora pa time i same medijske sfere, a da je za promenu u medijskoj sferu potrebno da dođe do radikalnih promena u drugim sferama društva. Dao je okvirne smernice za budući razvoj novih slobodnih medija: mediji bi morali biti izvor ozbiljnog informisanja, ali i političkog obrazovanja; oni treba da obezbede prostor za javnu debatu o svim pitanjima važnim za društvo; oni moraju insistirati

na odgovornosti političkih i ekonomskih elita i suprotstaviti se njihovim interesima ukoliko su oni suprotni interesima većine naroda. Prema njemu, kratkoročno, trebalo bi raditi na sindikalizaciji medijskog rada i zaštiti od prekarnog rada.

Tokom diskusije pokrenuta su razna pitanja u vezi sa demokratizacijom medija i vrstom vlasništva u medijima. Takođe, govorilo se o istorijskoj ukorenjenosti predstave da Romi kradu decu, a Hajdi Barz je dala nekoliko primera iz popularne literature iz prošlosti koja

takođe neguju ovu predstavu. **Orhan Galjuš** je napomenuo da se priče poput Marijine nisu slučajno pojavile, nego su iskonstruisane sa određenim ciljem, imajući u vidu da država (policija) ima snažan uticaj na uređivanje medja koji čine da ljudi zaborave na probleme i ono što je bitno.

Nikola Radić Lucati, takođe predavač na ovogodišnjim treninzima REKC-a, održao je prezentaciju pod nazivom „Posledice medijske projekcije rasne i socijalne depolitizacije manjina: slučaj Roma u Srbiji“. On je istakao da je medijska scena danas u potpunosti tabloidna, zavisna od partijskih kontrolnih mehanizama i sve češće pod direktnom političkom cenzurom i neo-liberalnom uređivačkom politikom; praktikuju se medijski napadi na manjinske nacionalne, verske i socijalne grupe, koji široj javnosti najavljuju i racionalizuju nove parametre represivnih socijalnih i rasnih politika. Tako, mediji postaju sredstvo sprovodenja takvih politika. Kao primer toga, naveo je medijsku pripremu javnosti za podršku promeni nacionalne politike prema manjinama i migracijama: institucionalizovanje restrikcije migracija i redefinicija prava na azil radi odbrane “belog Šengena” (medijsko

predstavljanje migranata - tražioca azila kao agresora koji ugrožavaju status države kao "sigurne zone" belog, evropski poželjnog, stanovništva). Drugi primer je medijska priprema za raseljavanje naselja Gazela 2009. godine i Belvil 2009. i 2012. godine, kao i za prihvatanje segregacionih naselja u kojima su iseljeni Romi iz centralnih gradskih oblasti. Istakao je da je razumevanje trenutnog stanja i tendencije razvoja medijskog sistema od izuzetne važnosti za analizu stanja manjina uopšte i akcionalo planiranje odgovora na izazove. Prema njemu, ovo su neki mogući odgovori: regionalno organizovan medijski monitoring romskih

i drugih manjinskih pitanja; predlog novog, oštrijeg zakona o politički motivisanom nasilju uz precizno određene klauzule namenjene zaštiti manjina od medijskog progona; rad na edukaciji i prevenciji širenja nacionalne, rasne i verske mržnje; formiranje posebne anti-diskriminacione organizacije manjina, po uzoru na obrazovno krilo Antidefamacione lige u Americi itd. U drugom delu izlaganja, on se bavio analizom medijskog izveštavanja (na konkretnim primerima, pre svega, agencijskog izveštavanja, gde je, prema njemu, moguće prepoznati uticaj države na produkovanje narativa) kao izvorišta dela diskriminatornih narativa u odnosu na manjine i na Rome.

U diskusiji, nakon izlaganja govornika učesnike je zanimalo gde mogu da se sami edukuju na temu kritičkog monitoringa medija. **Nikola Radić Lucati** kaže da je malo novinarskih škola i fakulteta u Srbiji gde se to uči, ali da je važno brzo reagovati na uočeni problem pisanjem argumentovanih odgovora. Njegov savet je da se sarađuje sa aktivistima iz drugih regija koji mogu da reaguju u slučajevima diskriminacije i napada u drugim sredinama kako bi

se izbegli napadi i represija u sopstvenoj. Prema **Orhanu Galjušu**, analiza medija je zanat koji se uči. Izvor za učenje trebalo bi da budu romske watchdog organizacije (kojih je malo), a postoje i edukacije koje se organizuju širom Evrope na ovu temu. Takođe, pomenuo je da u sastavu organizacije European Broadcasting Union – Eurovision funkcioniše Roma Task Force Group (kojom on predsedava), koja se, između ostalog, bavi edukacijom ljudi u medijima koji pokrivaju teme vezane za Rome. U diskusiji su se čuli i primeri dobre (i loše) prakse u medijskom radu učesnika iz Vranja, Požarevca, Subotice, Kragujevca.

DRUGI DAN SEMINARA BIO JE REZERVISAN ZA RADIONICE.

Jednu radionicu je vodio **Milan Antonijević**, direktor nevladine organizacije Komitet pravnika za ljudska prava (YUCOM) koja se skoro 18 godina bavi pružanjem besplatne pravne pomoći, zastupanjem i javnim zagovaranjem u oblasti zaštite i unapređenja ljudskih prava. Kroz rad na radionici učesnici su razmenjivali iskustva i učili o metodama prevencije i borbe protiv stereotipa i diskriminacije kao i o pravnim mehanizmima koji im stoje na raspolaganju u njihovom suzbijanju. Na konkretnim primerima diskriminacije koje su davali učesnici,

voditelj i učesnici uspeli su da zajednički identifikuju strategije javnog zalaganja koje treba primeniti, zahteve koje treba definisati, nadležne kojima se treba obratiti, argumente koje treba koristiti i saveznike čiju podršku treba tražiti (civilni sektor, međunarodne organizacije, mediji). Istaknuto je kao vrlo važno, da kada postignemo uspeh u nekom pojedinačnom slučaju, treba da utičemo da se napravi mehanizam u toj određenoj oblasti kako bi sloboda

za koju se izborimo postala praksa. Učesnici su imali veliki broj primera u vezi sa problemom u primeni afirmativne akcije u obrazovanju (ovaj mehanizam ne primenjuje se pod istim uslovima za sve članove manjinske grupe), gde je preporuka da radi na javnom zalaganju za uvođenje pravilnika koji bi škole/fakulteti primenjivali u ovoj oblasti. Antonijević je zaključio da lobirane i javno zastupanje nije jednostavan posao i da traje dugo, a da aktivisti moraju da budu naoružani strpljenjem da bi imali efekte od svog rada.

Drugi radionicu pod nazivom „Online, štampani mediji i romski aktivizam“ vodila je **Nikoleta Kosovac**, koordinatorka prvih uličnih novina u Srbiji LiceUlice. Tokom radionice, radilo se na identifikovanju načina na koji prisutne organizacije komuniciraju sa medijima, koje su njihove trenutne potrebe, gde organizacije vide probleme u odnosu sa medijima i na koji način ti problemi mogu da se prevaziđu. Posebno se govorilo o značaju (pogotovo imajući u vidu loše stanje u tradicionalnim medijima) korišćenja online prostora, koji daje velike mogućnosti za prezentovanje onog što radimo kao i za vršenje pritiska po pitanju tema kojima se bavimo (pričalo se na koji način se koriste web sajtovi organizacija, društvene mreže, načinu međusobnog umrežavanja putem ovih mreža). Identifikovana je potreba za razvojem medijske strategije organizacija, doslednog plana u kome se definiše kakve poruke i kome želimo da šaljemo i na koji način. Istaknuto je da treba imati u vidu da se komunikacija sa medijima odvija na različitim nivoima (u zavisnosti da li se npr. najavljuje

neki događaj, organizuje kampanja, reaguje na problem, vrši pritisak na nadležne, obaveštava javnost o stalnim aktivnostima itd). Govorilo se i o potrebi brzog reagovanja na probleme diskriminacije i potrebi da se prekine čutanje kada se identificuje neki problem (učesnici su negodovali na izjave predstavnika nacionalnog saveta, ali su svesni da na takve izjave obično javno ne reaguju). Konačno, konstatovana je potreba za umrežavanjem među romskim organizacijama u Srbiji. U tom smislu, **Nikoleta Kosovac** se pozvala na preporuke Platforme kada je u pitanju rad sa medijima (jedna od glavnih preporuka jeste osnivanje medijske romske mreže). Rečeno je da je umrežavanje takođe važno jer to daje mogućnost da svoje aktivnosti organizujemo po uzoru na dobre prakse što štedi vreme, energiju i novac.

Dejan Marković je zatvorio seminar, istakavši da je on rezultirao dobim predlozima i inicijativama u vezi sa borbom protiv anticiganizma, kao i da je posebno važno da radimo zajednički, umrežavamo se i koristimo resurse jedni drugih, na čemu insistira i Zajednička socio-ekonomski platforma. Zaključak seminara jeste da je neophodno da se saradnja organizacija uključenih u projekat REKC-a nastavi, kao i da se njihova neformalna mreža proširi na ostale organizacije i pojedince kako bi se dobila što veća podrška u borbi za zajednički cilj, a to je borba protiv anticiganizma u medijima, ali i na svim drugim nivoima.

Reko

IMPRESSUM

IZDAVAČ ROMSKI EDUKATIVNO KREATIVNI CENTAR

UREDNICI RADA KRSTANoviĆ, DEJAN MARKoviĆ

FOTOGRAFIJE I DIZAJN NIKOLA RADIĆ LUCATI

